

BH Putovanja start

mjesečnik za turizam i zaštitu okoliša

Broj 32

www.bhputovanja.com

BESPLATNO

Foto: Mevludin Mekić

IZLOŽBA

Jugonostalgija u Historijskom muzeju BiH

Da bismo ih koristili moramo ih dobro poznavati
U carstvu gljiva

ČUVAJ OKOLIŠ

ZAJEDNO ZA NAŠE ZELENE ŠUME

ČUVAJ OKOLIŠ ZA MENE I ZA SEBE

Zajedno za naše zelene šume

Projektom pošumljavanja, koji su zajedničkim snagama pokrenuli Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu, te kompanije Henkel i Konzum, bit će obuhvaćeno ukupno tri-četiri hektara goleti na području Bosne i Hercegovine

Velikim akcijama pošumljavanja goleti na tri lokaliteta – Vogošća, Trnovo i Kupres - završava se ekološki projekt „Zajedno za naše zelene šume“, koji su zajedničkim snagama pokrenuli Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu te kompanije Henkel i Konzum. Projektom su obuhvaćene goleti na lokacijama koje su devastirane poplavama ili požarima na kojima postoji potreba za obnovom šumskog fonda. Centralna manifestacija

pošumljavanja održana je sredinom novembra na lokalitetu Rovovi, iznad mjesta Krivoglavlci (općina Vogošća). Na površini od jednog hektara zasađeno je 2000 sadnica. U hvale vrijednom projektu pošumljavanja sudjelovali su studenti Šumarskog fakulteta te učenici Srednje škole za okoliš i drvni dizajn iz Sarajeva. U sve tri ove akcije učestvovalo je stotinjak studenata i učenika.

Dalibor Ballian, profesor sa Šumarskog

fakulteta u Sarajevu, istakao je da je dodatni značaj ovog projekta i u tome što su u njega uključeni i mladi iz srednjih škola:

- Oni će kroz određenu edukaciju biti upoznati sa značajem šume, da šuma nije samo za sjeću, da je šuma bitna i za čistu vodu, čist zrak, za našu rekreatiju i sve ostalo.

Ovim projektom pošumljavanja bit će obuhvaćeno ukupno 3-4 hektara goleti na području Bosne i Hercegovine. Cilj

Mladi u akciji pošumljavanja- učenici Srednje škole za okoliš i razvoj Sarajevo

je podizanje svijesti i edukacija o važnosti pošumljavanja i održavanja šumskog fonda. Projekt je započeo prodajnom akcijom sa početkom septembra u prodavnica Konzuma, u kojoj su svi kupci proizvoda Persil, Silan i Somat pomogli akciji pošumljavanja. Prikupljenim sredstvima omogućene su akcije pošumljavanja, ali i edukativni dio projekta u kojem su sudjelovali učenici tri srednje škole. Radionice o potrebi pošumljavanja i održavanja šumskog bogatstva održane su u Srednjoj strukovnoj školi Kupres, Srednjoj školi „28. juli“ Lukavica, te u Srednjoj školi za drveni dizajn u Sarajevu, a ukupno su 134 učenika sudjelovala na edukacijama. Učenici koji su prošli teorijski dio nastave sudjelovali su i u praktičnom dijelu pošumljavanja.

- **Jako smo zadovoljni odzivom i reakcijom učenika i studenata koji su se uključili u ovaj projekt pošumljavanja. Bosna i Hercegovina je bogata šumama, ali imamo i velike površine šumskih goleti. Žato je iznimno važno posvetiti se pošumljavanju tih površina i svakako njezi biljaka nakon sadnje. Poseban značaj ovega projekta je u tome što je velika pažnja posvećena izboru vrste drveća za sadnju, kvalitetu sadnog materijala, odabiru pogodne tehnike sadnje sadnica i planiranju njege biljaka nakon sadnje, što nam daje garantiju da će se ove sadnice u budućnosti razviti u ekološki stabilne i vrstama bogate šumske zajednice - izjavio je Čemal Višnjić,**

prodekan za naučnoistraživački rad i profesor Šumarskog fakulteta Univerziteta u

ključnu ulogu šuma u očuvanju svijeta kakvog pozajemo i njihovu višestruku ulogu. Šume su jedini pravi oblik borbe protiv efekta staklenika, a samim tim i globalnog zagrijavanja.

- **Henkel je izrazito ponosan na ovaj projekt i na rezultate koje smo dosad postigli. Naš je cilj bio osvijestiti mlade i educirati ih o važnosti pošumljavanja te uključiti ih i motivisati na djelovanje, a kad vidimo kako su se rado priđužili našim akcijama pošumljavanja, možemo reći da smo u tome i uspjeli. Ovo je najbolji primjer održivog i odgovornog ponašanja kakvo mi u Henkelu podržavamo i nastojimo inicirati što više ovakvih projekata - kazala je Miranda Mladin, marketing menadžerica**

Henkel Adria, Laundry & Home Care. Belma Idrizbegović, rukovoditelj Službe neprehrana 1 u Konzumu, izrazila je zadovoljstvo činjenicom da je ovaj projekt dobro prihvaćen među kupcima u Konzumovim prodajnim centrima. Posebno je istakla učešće mlađih ljudi koji su pokazali pozitivan stav i spremnost da svojim proaktivnim djelovanjem životnu okolinu učine ljepšom za generacije koje dolaze.

- **Izuzetno smo sretni jer je iza nas jedan uspješan projekt kojim smo uspjeli nagnjeti važnost pošumljavanja i poduzeti konkretnе aktivnosti čiji će se rezultati u pravom smislu moći vidjeti tek u budućnosti. Konzum će i dalje, uz podršku svojih kupaca i partnera, nastaviti podržavati i aktivno učestvovati u projektima koji doprinose pozitivnim promjenama i unapređenju prirodnog okruženja koji je neizostavan preduslov za zdrav život čovjeka - kazala je Idrizbegović.**

Sarajevu.
Ovim se projektom želi upozoriti na

Predstavnici organizatora akcije ne kriju zadovoljstvo: Belma Idrizbegović, rukovoditelj Službe neprehrana 1 u Konzumu, Dalibor Ballian, profesor sa Šumarskog fakulteta u Sarajevu i Alen Geko, voditelj ključnih kupaca Henkel

U carstvu gljiva

Saradnik magazina Start BiH gljive sakuplja još od djetinjstva. Kaže da je, za sve one bez adekvatnog predznanja, prvo pravilo da ne idu sami u branje. Podsjeća na izreku koja kaže da se sa minama i gljivama samo jednom grijesi. Istiće da se strast istinskih gljivara malo sa čime može mjeriti

Medvjeda šapa ili koralj, Ljuta

► TEKST I FOTO: Mevludin Mekić mevludin@startbih.info

Provesti cijeli dan u prirodi, uskladiti ugodno sa korisnim, ne osjetiti ni naznaku dosade, uz miris šume i cvrkutanje ptica, i pritom preći desetke kilometara, a da se ne umorite jeste stvarno moguće. Zaviriti u svaki grm, pregledati svaki panj, ubrati korisne gljive, jestive dakako, vješto ih pripremiti i na kraju u njihovom ukusu uživati. Neprocjenjivo!

VIŠEGODIŠNJE ISKUSTVO, A LJUBAV IZ DJETINJSTVA

Autor ovih redova je prva znanja iz mikologije (nauke o gljivama) stekao vrlo rano, još kao dječak, kada je uglavnom tokom ljetnog raspusta redovno posjećivao sela u okoline Miljevine. Danas to radi češće,

obilazeći planine diljem lijepе naše BiH. U početku su to bile samo određene vrste gljiva, karakteristične za pomenuto podneblje poput kupjena (divljeg šampinjona), mlijecnice, lisičarke, vrganja... Sa godinama, iskustvo se utkalo u zavidno znanje pa danas gotovo da i nema gljive na ovim prostorima koja se nije ubrala ili bar dotaknula rukom. Nostalgija ili šta

CIJENE I OTKUP

Kilogram sirovog vrgnja i lisičarke košta od tri do osam maraka, u zavisnosti od kvaliteta gljiva, odnosno klase dok je sušeni skuplji i 10-15 puta. Najskuplji su tartufi, koji koštaju i više od 300 KM za kilogram.

Mnogo je firmi i zadruga u BiH koji se bave

li već, ali i poslije toliko godina ostalo se dosljedno onima koje su se brale još dječjom rukom, a košara se dopuni eventualno još ponekom sunčanicom koja je pojavljana istinski specijalitet, rujnicom koja se dinstva sa kajmakom i bukovačom koja dobro ide na žar.

Koja god da je vrsta u pitanju, strast istinskih gljivara se može sa malo čime mjeriti. Ukoliko se odlučite da sami uberete ovaj veoma ukusan ručak, za sve one bez adekvatnog predznanja prvo je pravilo da se ne ide sam u branje gljiva jer jedna izreka kaže da se sa minama i gljivama samo jednom grijesi.

Da bismo koristili gljive u ishrani moramo ih dobro poznavati, a naročito one otrovne dvojnice jestivih gljiva. Treba svakako napomenuti da u ruralnim dijelovima BiH, čak i dan-danas mnogi gljive nazivaju, ne baš privlačnim imenom, *gubom*.

Sakupljanje gljiva izgleda jednostavno, međutim kao i svaki drugi posao ili hobi i ono pred nas postavlja izazov. Nekada je potrebno da pješačite kilometrima i kilometrima da biste došli do staništa, bez ikakve garancije da ćete gljive zaista i pronaći. Pravilan način sakupljanja gljiva zahtjeva pravilno branje i skladištenje u pletene korpe, koje imaju određene šupljine. Osim zadržavanja svježine, sakupljanje u korpe je bitno iz razloga što dok sakupljač šeta dalje kroz šumu, kroz šupljine ispadaju spore. Na taj način sakupljač širi i povećava stanište. Ako je gljiva stara, trebalo bi je ostaviti da istruhne jer će se iz njihovih spora razviti nova gljiva. Za vrijeme obilnih kiša broj i količina

otkupom gljiva, a odnedavno je i sarajevski Klas započeo sa tom djelatnošću. Gljive koje se otkupe sa našeg područja uglavnom se plasiraju na inozemno tržište, poput Hrvatske, Austrije ili Njemačke, gdje su naše gljive izrazito cijenjene zbog dobrog kvaliteta.

Kraljevski šampinjon (kupjenac), Treskavica

Sunčanica, Zelengora

raznih vrsta gljiva je velika, međutim njihov vijek se skraćuje, jer brzo truhnu i propadaju, te zbog toga treba češće odlažiti u šumu. Gljive je najbolje očistiti na licu mesta, odmah nakon branja. Staništa pojedinih vrsta gljiva mogu se pronaći na raznim lokacijama u šumi, a tu postoji i nekoliko preporuka. U dubokoj šumi se obično traži mrka (crna) trubača i prosenjak, na rubu šume vrganj, na proplancima sunčanica, a oko panjeva bukovača. Kada je pak riječ o izdašnosti, listopadne šume su bogatije u proljeće, a četinarske u jesen.

ZELENA PUPAVKA I MUHARA VREBAJU NEOPREZNE

Gljive su definitivno najrasprostranjeniji živući organizmi na zemljji. Imaju ih gotovo milion vrsta. Mogu se dijeliti po raznim osnovama, a jedna od važnijih je podjela

Vrganj, Turovi

po godišnjim dobima.

Tako se u proljeće, primjera radi, bere smrčak, u ljeto šampinjoni, u narodu poznatiji i kao kupjenac, vrganji i lisičke, a u jesen, kada ih ima najviše, sunčanica i bukovača. Od otrovnica najopasnija je zelena pupavka (*Amanita phalloides*), koja ima žuto-zeleni klobuk veličine 5-10 centimetara, koji prema sredini postepeno tamni čak i do smeđe nijanse. Sa donje strane klobuk ima bijele listiće. Sadrži toksin alfaamanitin, te manje toksičan faloidin.

Druga opasna gljiva na našim prostorima je muhara (*Amanita muscaria*), koja sadrži otrov muskarin. Klobuk je sa gornje strane crven i ima bijele pjege. Ima mali vjenčić na stakama sa donje strane klobuka. Simptomi trovanja su povraćanje, suzenje, suženje zjenica u očima, slinjenje, mučnina, proljev, zaduha, smanjena frekvencija srca, te smanjeni tlak već pola sata nakon konzumacije.

OSNOVNA PODJELA GLJIVA

Jestive - koje su jestive i u sirovom stanju (plemenita pečurka, tj. šampinjon, zatim vrganj, te sunčanica). Nejestive gljive - radi svojeg okusa ili konzistencije kao što je gljiva slikevitog imena kravljia balega. Otvorne gljive - muhara, pupavka, ludara... Ljekovite gljive - npr. gljiva shii-tace puna je antioksidansa.

Pojedine gljive sadrže halucinogene supstance psilocibin i psilocin, kao i druge srodne materije. Neke od ovih gljiva korišćene su za religijske ceremonije u Meksiku i Srednjoj Americi. Zbog svojih halucinogenih svojstava, muhara je nekad korišćena kao droga.

Ljekovite gljive koje se uzgajaju u medicinske svrhe kao što je šii take, izuzetno ljekovita i ukusna gljiva koja se u Kini i uopšte na Istoku uzgaja već jako dugo, a u poslednje vrijeme i kod nas, budi sve veće interesovanje. Uglavnom se koriste u farmaciji, a oni sretniji koriste ih i u

ishrani. Dokazano je da pojedine gljive sadrže antibiotike, ali i imunostimulante, tvari djelotvorne protiv tumora i protiv virusa, tvari koje snižavaju holesterol, regulišu pritisak, poboljšavaju krvotok, uravnotežuju visinu šećera u krvi, regulišu probavu, poboljšavaju rad disajnih organa, djeluju antireumatski i antialergički, stimulišu ili smiruju centralni nervni sistem, poboljšavaju seksualne funkcije, jačaju fizičku snagu i izdržljivost, usporavaju starenje i sl.

I, na kraju, nemojte brati gljive ukoliko niste sigurni šta berete!!!

HYP ALPE ADRIA
S VAMA. UZ VAS. ZA VAS.

ZRNO PO ZRNO POGAČA, NOVČIĆ PO NOVČIĆ PALAČA!
Hypo štedni proizvodi za Vas.

DANI HALALA 2015 - Šansa za bh. privrednike i razvoj turizma

U okviru Dana halala 2015, u organizaciji Agencije za certificiranje halal kvalitete u BiH, u Sarajevu je obilježen uspješan rad ove agencije, dodijeljeni halal certifikati i promovisana konferencija o halal turizmu koja se u martu iduće godine održava u Istanbulu

Na manifestaciji održanoj 13. oktobra u Sarajevu, u okviru Dana halala 2015, na prigodan način je obilježen dosadašnji uspješan rad Agencije za halal certificiranje pri Rijasetu IZ, ali i promovisan halal kao koncept zdrave ishrane i pozitivnog stila života. Naglašena je važnost prisustva bh. halal industrije na domaćem, regionalnom, ali i širem tržištu. Također, ovo je bio povod i za dodjelu četiri halal certifikata bh. kompanijama i to: Zeničkoj industriji mlijeka – ZIM Zenica, Bešliću Visoko, M Mostarliću i deseti halal certifikat za Vispak Visoko.

Amir Sakić, direktor Agencije za certificiranje halal kvalitete u BiH, prisutnima je rekao kako se ovih dana obilježava deseta godišnjica od početka dodjele halal certifikata u okviru Agencije. Naveo je podatak da bh. industrija od sada broji 68 članica sa tendencijom kontinuiranog rasta. Također je podsjetio da je BiH prva zemlja na evropskom tlu koja je uspostavila funkcionalan sistem halal certificiranja,

tako da bude usaglašen sa nacionalnim zakonodavstvom koji je kompatibilan sa međunarodnim standardima.

- Iskreno se nadamo da će realizacija od 1,5 milijardi KM i 633.000 tona halal certificiranih prehrabnenih proizvoda u

2014. biti značajno nadmašena do kraja ove godine - istakao je Sakić.

Husein ef. Kavazović, reisu-l-ulema Islamske zajednice u BiH, izjavio je kako je halal ishrana sastavni dio života svakog muslimana, te da to nije nikakav prestiž. Ujedno je istakao da je ovo šansa za bh. privrednike, jer im se otvara mogućnost plasiranja svojih proizvoda na tržište od milijardu i pol muslimana. **Akin Arikan**, direktor Svjetske konferencije o halal turizmu i potpredsjednik Tura Turizm Holding iz Istanbula, ukazao je na brzi rast i prosperitet halal tržišta, sa posebnim osvrtom na polje halal turizma čija je trenutna tržišna vrijednost 137 milijardi dolara.

Procjenjuje se da će halal tržište do 2020. godine doživjeti vrijednost od oko 200 milijardi dolara, te da su brojni privredni subjekti prepoznali značaj ovog sektora.

Najavljen je i održavanje Svjetske konferencije o halal turizmu u Istanbulu u martu 2016. godine, koja predstavlja najveće međunarodno dešavanje vezano za turistički aspekt halal ekonomije. (a.e.)

PUTUJUĆA IZLOŽBA O SVAKODNEVNOM ŽIVOTU U SFRJ

Jugonostalgija u Historijskom muzeju BiH

U Historijskom muzeju Bosne i Hercegovine od 17. oktobra otvorena je putujuća izložba pod nazivom „Nikad im bolje nije bilo“, a koja je ostvarena u saradnji sa njenim idejnim kreatorima iz beogradskog Muzeja istorije Jugoslavije. Ovom izložbom željni su da osvijeste građane kako muzej može da evocira sjećanja i uspomene i pravi zanimljive priče

▶ PIŠE: Azra Efendić azra@startbih.info

Nikad im nije bilo bolje“ je izložba Muzeja historije Jugoslavije iz Beograda, autorice Ane Panić, koja je nastala u saradnji sa Historijskim muzejom BiH. Otvorena je 17. oktobra 2015. godine u Historijskom muzeju BiH, i tu će ostati iduća dva mjeseca, sa mogućim produžecima. Muzej historije Jugoslavije je ustvari zamislio izložbu kao putujuću i Sarajevo je prva stanica na tom putovanju. Kroz izložbu nas je provela Elma Hodžić, kustosica Historijskog muzeja BiH, sa kojom smo popričali o nastajanju, priprema, sadržaju i značaju izložbe.

- Izložba ustvari govori o modernizaciji života u socijalističkoj Jugoslaviji i baziрана je na nekoliko važnih faza u svakodnevnom životu. Ovdje na prvom spratu je prikazana jedna mala dječija soba sa društvenim igrami i svim stvarima koje su djeca prikupljala i koje su ih zavljale - priča Elma dok nam pokazuje razne prikupljene predmete, poput dječjih spomenara, knjiga i raznih igračaka i društvenih igara.

IGRE SU PODRAZUMIJEVALE DRUŠTVO

U vrijeme SFRJ neke igre i navike su bile zajedničke većini ljudi - tako se fudbal u prvim poslijeratnim godinama igrao loptom krpenjačom koja se pravila od starih krpa i iznošenih puderanih čarapa, a užasno bučnim „prevoznim sredstvom“ napravljenim od daske na koju su se pričvršćivali kuglageri (najčešće skinuti sa neke stare veš-mašine) spušтало se niz strme ulice na kojima tih godina saobraćaj još nije bio gust. Spušтало se i sankama i igralo kauboja i

Indijanaca, partizana i Nijemaca, sakupljali su se razni predmeti i još mnogo toga.

- Okosnica je na društvenim i socijalnim igrami koje su, za razliku od današnjeg vremena, podrazumjevale društvo. Danas djeca puno više vremena provode u samoći, za kompjuterima, na internetu, dok su prije društvene igre zahtjevale veće društvo. Svi ovi predmeti koje vidite su autentični - nastavlja Elma i dodaje da se Historijski muzej BiH, iako je izložba nastala u Beogradu, uključio u istu kroz svoje prikupljačke aktivnosti:

- U posljednjih pola godine i više, mi smo objavili konkurs i pozvali građane iz BiH da nam donesu predmete koje su oni koristili za vrijeme Jugoslavije. Kustosica izložbe Ana Panić iz Beograda nam je rekla da je odaziv građanstva bio puno veći u Sarajevu nego u Beogradu, što je

Elma Hodžić

vrlo zanimljivo. Dakle, Sarajlije su ipak više čuvali te predmete i na kraju ih donijeli u Historijski muzej BiH.

Naša sagovornica naglašava kako su svi izloženi predmeti iz BiH. Historijski muzej ove godine slavi i svoj sedamdeseti rođendan, pa im je zbog toga ova izložba posebno važna. Interes javnosti je bio veliki, a ovom izložbom željni su da osvijeste građane kako muzej može da evocira sjećanja i uspomene i pravi zanimljive priče.

- Naš cilj je bio da izložbu iz Beograda prilagodimo lokalnom kontekstu i da govorimo o BiH u doba Jugoslavije. Izložba je podijeljena u nekoliko panela i, nakon dječje sobe, nastavlja se pričom o školstvu, dakle osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju. Izložbu prate odgovarajuće autentične fotografije i kratki tekstovi - objašnjava Elma dok nas provodi dalje kroz ovu slikovitu izložbu.

Foto: Merdžan Mekić

Na izložbi su također izložene i makete raznih automobila koji su se koristili u Jugoslaviji, a ispred muzeja posjetioce dočekuje autentični crveni fićo (službeno ime ovog malenog automobila je „zastava 750“), kojeg je za izložbu posudio njezin vlasnik Ramo Medić

Tu saznajemo kako su se, odmah po oslobođenju, tadašnje vlasti suočile sa teškim problemima u osnovnom školstvu te da je, pored svih napora uloženih u podizanje obrazovnog nivoa stanovništva, to bio mukotrapan proces. Pojava rokenrola 1960-ih unijela je velike promjene u život mlađih, a glavni u društvu tada je bio onaj koji ima gramofon i dobru kolekciju najnovijih ploča do kojih nije bilo lako doći. Mladi su išli na igranke i slušali Radio-Luksemburg i Radio-Bejrut, sa kojih su se „skidale“ pjesme. A 1970-ih igranke zamjenjuju diskoteke, pa 80-te donose „novi talas“, pank muziku, klubove i alternativnu scenu.

AUTENTIČNE PRIČE

Kustosica nas dalje vodi do panela, na kome je predstavljena omladinska organizacija.

- Ovdje su predstavljeni načini na koje su omladinske organizacije i sve ono što je korespondiralo sa njima učestvovali u gradnji budućnosti, odnosno gradnji socijalističkog čovjeka. Ovdje je riječ o jednom vrlo svjesnom radu na obrazovanju i emancipaciji žena, na osvještanje ljudi u svakom mogućem pogledu da bi na kraju došlo do razvoja čitavog društva - pojašnjava ona.

Zatim nas vraća u vrijeme kada su mlađi dobrovoljno išli na radne akcije iz

entuzijazma i želje za druženjem. Čak su imali mogućnost da na akciji završe neki kurs i dobiju priliku da se zaposle u industriji. Ove akcije su bile popularne jer su često bile jedini način da se mladi odvoje od roditelja i samostalno otpotuju na više dana.

U našem dalnjem obilasku susrećemo se sa kutkom za sekretarice, koji zapravo govori o jednom radnom danu, o materijalima i stvarima koje su ljudi koristili u toku svog radnog dana. Tu opažamo autentičnu staru stolicu, pisaču mašinu, dokumente, teke, te stari telefon sa brojčanikom na okretanje. Posebna soba posvećena je turizmu u Jugoslaviji, saobraćaju, transportu, načinima na koji se razvijao turizam, a sve to je praćeno 3D predmetima, fotografskim materijalom i filmovima. Tadašnja poslijeratna vlast je željela približiti turizam domaćem stanovništvu, posebno radničkoj klasi kojoj su godišnji odmori i putovanja do tada bili nedostupni. Turizam je shvatan kao društvena, zdravstvena i kulturna pojava i potreba za sve slojeve, kao znak materijalnog i kulturnog napretka, pa su tako radnici dobijali uputnice koje su im omogućivale odmor u nekom od sindikalnih odmarališta.

- Svaki od izloženih predmeta ima neku svoju vrlo autentičnu priču, fotoaparat koji je neko koristio, koji je kupio, nečije fotografije, sve su to neke vrlo zanimljive priče koje upotpunjavaju ovu izložbu. Ovdje vidite brošure koje su nastale u Jugoslaviji, fotografije sa putovanja, tranzistore, suvenire, kutije za sendviće, termos boce, kofer, skije, kupaći kostim, jugoslovenske pasoše... - priča Elma sa osmijehom, a mi posmatramo te kako dobro očuvane predmetima iz prošlog stoljeća. Jedna od zanimljivih činjenica koja je zabilježena na izložbi je i ona da je prva jugoslovenska samoposluga otvorena 1956.

Na hiljade djece i odraslih Titu su povodom rođendana svake godine slali pisma, crteže, rukotvorine i druge darove, a štafeta mladosti i slet bili su simbol zajedništva i istražnosti mladih u izgradnji socijalizma

u Ivancu, u sjevernoj Hrvatskoj. Izloženi su i posebni plakati posvećeni praznicima koji su se obilježavali, poput Dana mladosti, Dana boraca, Dana žena, Prvog maja, Nove godine... Dan mladosti se počeo obi-

lježavati 1945. godine, kada su omladinci počeli da trče štafetu i prenose štafetnu palicu koja bi se lično uručivala predsjedniku Titu svakog 25. maja.

NISMO IMALI PROBLEM SA PRIKUPLJANJEM

U Jugoslaviji su i žene već u okviru Narodnooslobodilačkog pokreta, posebno zahvaljujući djelovanju Antifašističkog fronta žena, uživale određenu političku ravnopravnost - veće pravo glasa su po prvi put ostvarile 1945. Žene su postale i domaćice i radnice i majke, a Dan žena je u ranom socijalizmu bio izrazito politički obojen, a kasnije je postao popularan praznik kakav je danas.

- Ljudi su se javljali i vrlo srdačno nudili svoje predmete, neki od njih su donacije, a neki posudbe koje će muzej vratiti nakon završetka izložbe. Stvarno nismo imali problema sa prikupljanjem materijala za izložbu, ljudi su bili više nego sretni da nam izadu u susret - ističe Elma. Potom nastavljamo dalje do panela o pionirima.

- Ovdje se prikazuje život pionira uz fotografije i predmete iz tog perioda. Napravili smo i jedan kutak gdje se posjetioci mogu slikati kao pioniri - pojašnjava nam kustosica Historijskog muzeja BiH dok nam pokazuje plavu kapu sa crvenom petokrakom i crvenu maramu pored kojih se nalazi znak koji ohrabruje posjetioce da se fotografiju kao pioniri.

Elma ističe kako je ovo naročito važna izložba za mlađu generaciju, jer nakon svih ovih dešavanja u našoj regiji ljudi vrlo često nemaju kritički stav prema onom što se desilo i često negativno reagiraju na spomen Jugoslavije.

- Nama je bilo važno da dođe u Sarajevo ova izložba koja u svom nazivu ima upitnik i koja ustvari kritički promišlja i koja nas pita da li nam je tada bilo bolje, da li su tada ljudi bili skromniji. Vidite predmete koje su ljudi tada koristili i koji su mali i simpatični dok naše vrijeme poznaje bolju tehnologiju. Ali ljudi su tada generalno bili sretniji i zadovoljniji - zaključuje ova mlada kustosica.

U narednoj prostorije je rekonstruisana soba iz vremena Jugoslavije. Tu uočavamo kako puno kućanskih aparata, namještaja, svih tih malih stvari koje su dom činili domom, poput miljea, šivaće mašine, knjiga, kako puno dekoracije, ukrasnog posuđa.

- Uradili smo rekonstrukciju dnevнog boravka i kuhinje. Prikazali smo i jugoslovensku proizvodnju od ikre, cocte pa nadalje. Evo, naprimjer, ova hauba za kosu još uvijek radi, to je nevjerojatno. Dobili smo stvari u originalnim kutijama, čak i račune, stvarno je nevjerojatno šta su ljudi sve sačuvali. Tu je i kutija od deterdženta za veš iz 1983. godine - entuzijastično priča Elma i dodaje kako je čitav muzej bio uključen u pripremu ove izložbe.

DOSTA JE BILO DOMAĆE DRAME, VRIJEME JE ZA DOMAĆU BAJKU

Trba i Dugi spašavaju princezu

Printano izdanje domaće bajke „Avanture Trbe i Dugog“, iz pera Banjolučanke Jelene Kojović-Tepić, u decembru će ugledati svjetlo dana. No, ova autorica i njen tim idu i korak dalje. Odlučili su da uz knjigu naprave i igračke od papira, za šta su dobili podršku Briana Castlefortea, umjetnika iz Los Angeleza, jednog od naboljih i najpoznatijih dizajnera papirnih igračaka danas

► PIŠE: Zdravko Čupović zdravko@startbih.info

Trba i Dugi su junaci nove bajke nastale u Banjoj Luci. Imena im govore kako izgledaju, očekivano, zbog nekonvencionalnog izgleda, ljudi ih izbjegavaju, iako obojica imaju dobru dušu. Kad car objavi da

mu je kćerku, princezu, ukrao strašni zmaj i da će dati pola carstva onom ko je vrati, Trba i Dugi kreću u avanturu spasavanja princeze. Prepreke koje prevazilaze liče na prepreke u klasičnim bajkama, ali načini na koje ih oni pobjeđuju je sasvim drugačiji i urnebesno zabavan.

U KNJIŽARAMA POČETKOM DECEMBRA

Ovo je, u najkraćem, sažetak domaće bajke *Avanture Trbe i Dugog*, koja je izašla iz pera Banjolučanke Jelene Kojović – Tepić. Iako je knjiga već napisana, do sada su u javnosti objavljeni samo pojedini dijelovi u sklopu najave koja je, i putem veb-sajta www.trba-dugi.com, pokrenuta prije nešto

više od mjesec dana. Kao i sva-ka bajka, i ova je namijenjena djeci, ali uz Trbu i Dugog uživaju i odrasli.

- Priča je namijenjena svima koji vole bajke. Djeca predškolskog i ranog školskog uzrasta, ukoliko su već uko-račila u svijet bajki, provjero-no dobro reaguju na nju. Ali primijetili smo da su se i ma-me, tate, bake, dede i tete iz našeg testnog uzorka dobra-no zabavili, kobajagi čitaju-ći djeci - kaže autorica. Prema njenim riječima, printano iz-danje je u pripremi, trenutno se radi prelom, a ukoliko sve protekne u skladu sa planovi-ma, knjiga će pojavit u knji-žarama početkom decembra. A sve je zapravo krenulo do-sta davno.

- Od kad znam za sebe pišem za djecu. U prošle dvije godi-ne sam objavila dvije knjige za djecu, roman Kuća vreme-na i zbirku priča Blagoje u svijetu igračaka, pet knjiga sa po-pet priča. Međutim, kod nas

POUKA I PORUKA

Prema riječima autorice, poruka i pouka koju šalju Trba i Dugi je jasna i nedvosmislena.

- Pouka je da čisto srce i nevina duša, uz pomoć prijatelja, mogu sve. A poruka je da je sasvim u redu biti drugačiji od većine, slijediti svoje snove i raditi kako osjećaš da treba - kaže Kojović - Tepić.

IZVOZIMO BAJKE, A NE PROBLEME

Nakon, sada već gotovo izvjesnog uspjeha, Trbe i Dugog, već od naredne godine pre-ko granice bi umjesto ljudi mogli krenuti i neki novi naši animirani junaci.

- U pregovorima smo da pripremimo još nekoliko naslova u toku sljedeće godi-ne i da time konkurišemo na svjetsko

tržište. Čeka nas puno posla, ali se ra-dujemo tome, ovo je sjajna prilika da u svijet odavde ode nešto lijepo, pozitivno, moderno, nešto što ne govori o ratu, surovosti, sukobima, na šta je svijet, objektivno navikao da dobija od nas - kaže Kojović - Tepić.

se slabo štampaju dječje knjige i manje-više ne postoji način da se knjiga plasira među čitaocu. Moj drug Mladen Đukić, profesor animacije na Akademiji umjetnosti u Banjoj Luci, poželio je da se njegova firma, AEON production, okuša u izdavaštvu, i ukoliko uspije u tome, da se završi pravljenjem domaćeg crtića. Pitao me da li imam neku dobru priču, ja sam mu ponudila Avanture Trbe i Dugog, njemu se dopalo i tako je počelo. Kod njega u firmi radi mladi, talen-tovani slikar Dejan Mijatović koji je uradio ilustracije, a Mladen je preuzeo producentski dio posla - opisuje Kojović - Tepić razvojni put bajke.

Zatvaranje finansijske konstruk-cije u Bosni i Hercegovini nije la-gan zadatak čak ni u bajkama, ali

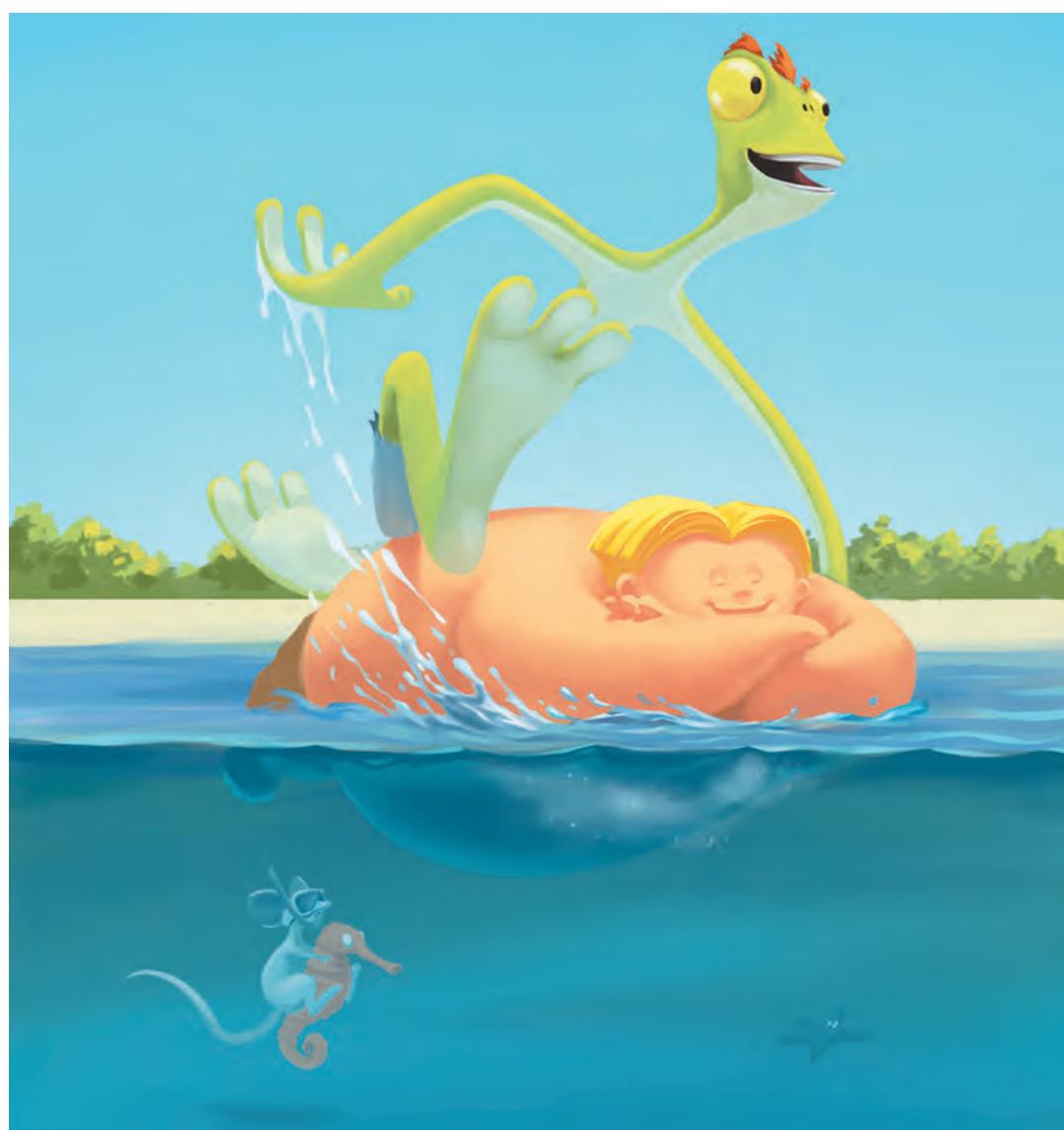
BH. PUTOVANJA

dobru dušu *Trbe i Dugog* su srećom prepoznali i oni koji mogu novčano pomoći.

TRBA I DUGI ODUŠEVILI I KRALJA PAPIRNH IGRAČAKA

Jelena kaže da su priču poslali na konkurs za sufinansiranje izdavačkih projekata nakon čega su im odobrena određena sredstva.

- Međutim, poželjeli smo da se priča ne završi na tome da oštampamo jedno izdanje koje će završiti podijeljeno prijateljima i rodbini, a da niko ne čuje za knjigu, pa smo krenuli sa druge strane. Pokrenuli smo projekat na Kickstarteru, najvećoj svjetskoj platformi za skupljanje sredstava za projekte iz kulture, putem prenumeracije. Tamo smo predstavili video kojim najavljujemo knjigu i ponudili ljudima da se preplate na knjigu, koju dobijaju po povoljnijoj cijeni, potpisana i prije drugih. Ponudili smo cirilično, latinično i izdanje na engleskom jeziku i vrlo brzo prikupili sredstva. Time smo, prvo, dobili publiku koja nam je jasno rekla da joj se dopada to što radimo, a potom skupili novac za dobru štampu, vrhunsko kolor izdanje, tako da

sad pripremamo slikovnicu bogate opreme, na četrdesetak strana - ističe naša sagovornica ne skrivajući zadovoljstvo.

Nakon odlične reakcije publike i zainteresovanih, kreativni tim koji stoji iza ove bajke odlučio je da ode i korak dalje, u skladu sa svjetskim trendovima koji prate dječiju književnost.

- U toku projekta, shvatili smo da želimo da napravimo i igračke od papira, trenutno vrlo popularan format u Sjedinjenim Američkim Državama i zapadnoj Evropi i javili se najvećem imenu iz te branše, Brianu Castleforteu, iz Los Angelesa, da ga pitamo da nam preporuči nekog ko je početnik i ko bi bio spreman da za skroman honorar radi sa nama. Međutim, kad je vidio priču i ilustracije, čovjek se oduševio i odlučio da će on raditi sa nama, bez obzira na novac, tako da smo dobili još jednu veliku potvrdu da to što radimo vrijedi i prije nego što smo objavili knjigu - kaže Kojović – Tepić. O koliko velikom pojačanju se radi najbolje govori podatak da je Castleforte kreator nicepapertoys.com, jedine socijalne mreže papirnih igračaka, i autor je knjige *Papirna čudovišta* (*Papertoy Monsters*), sjajne knjige sa 50 papirnih igračaka za djecu svih uzrasta, izdanu na četiri jezika. ●

Lijepa Safikada: Umrla je sa zakletvom u ljubav na usnama

Priča o nesrećnoj djevojci Safikadi koja se, prema predanju, ubila zbog neostvarene ljubavi, spada među legende koje su vezane za grad Banju Luku u kojem je ova prelijepa djevojka i živjela. Safikadina priča, kao svaka legenda, ima mnogo različitih verzija

Priča o lijepoj Safikadi ili Safikaduni, kao svaka legenda, ima mnogo različitih verzija. Jedna od njih govori da je Safikada unuka Ferhat-paše Sokolovića, dok se u drugoj ističe da je ona kćerka Hadži-Kejzo Kahrimanovića, no suština nesretne ljubavne priče je u svim tumačenjima ista. Safikada je bila prelijepa Banjolučanka koja je zbog neostvarene ljubavi prema vojniku koji je služio u banjolučkoj tvrđavi Kastel oduzela sebi život. Ona, Safikaduna, lijepa i mlada djevojka kojoj ne bi ravne u šeher Banjoj Luci, a on, Omer, naočit i stamen Bosanac, regrutovan u vojsku sultana Fatihova. Tom mlađom askeru carske vojske bi suđeno da vojnu službu služuje u obližnjoj tvrđavi Kastel. Ljubav je planula na prvi pogled. Dok je lijepa Safikada šetala ispod zidina starog grada, krišom je pogledala mladog askera i odmah bila primjećena. Srca zakucaše jače.

Danima su se gledali, došaptavali i krišom sastajali, ali ašik ne potraja dugo. Safikadinim roditeljima ne bi pravo što je izabranik srca njihove kćeri vojnik. Govoriše joj:

- Kćeri, asker je danas ovdje, a sutra Bog zna gdje, sve zavisi od carskog fermana. Od te ljubavi hajra nejma!

I bi onako kako je bilo suđeno da bude. Ferman stiže iz Carigrada. Safikadini roditelji odahnuše.

Naočit asker dobi prekomandu daleko od šehera Banja Luka. Prije nego što je izabranik Safikadinog srca krenuo na daleki put, tajno se sastajaše pod krošnjama drveća nadomak zelenog Vrbasa. Jedno drugom se zakleše u vjernost do groba.

Ne prođe dugo, a stiže tužan haber. Na bojnom polju asker izgubi glavu. Skrhana tugom i bolom, lijepa Safikaduna je danima tugovala. Nije mogla prežaliti voljenog. Prije nego što je top „baljemaz“ na tvrđavi Kastel trebao salvom najaviti podne, odjevena u najlepše djevojačko ruho pobitala je gore.

Dok je fitilj dogorijevao, hitro stade ispred topovske cijevi...

Umrla je sa zakletvom u ljubav na usnama. Kažu da u Banjoj Luci i okolini nije bilo onoga ko nije pustio suzu za lijepom Safikadunom i njenom tragičnom ljubavi. Vremenom nesretni događaj o sudbini

OPJEVANA SAFIKADINA LJUBAV

Uz sve legende koje su napisane ili se pričaju na Safikadinom mezaru, i u brojnim pjesmama je opjevana tragično skončana ljubav između lijepog Safikade i naočitog askera. Jedna od njih glasi:

„Legenda jedna još uvijek živi:
Za ljubav svoju,
Safikada iako mlada
svoj život dade.
I ove noći neko će proći
tu pokraj zdanja Ferhadije,
neko ko beskrajno voli,
ko ljubav cijeni i ljubav krije.
Niko ga, kažu, vidio nije
i niko ne zna ko to radi.“

Ko svako veće kad akšam pada
zapali svijeće Safikadi.
Tužno je bilo kad haber stiže
da on se nikada vratiti neće.
Pred top je stala lijepa Safikada
i krvlju zalila cvijeće.“

banjolučkih Romea i Julije prerastao je u legendu, ali i postao simbolom ljubavi i vjernosti u gradu na obalama Vrbasa. Kao ni tekst legende o Safikadi, tako ni mjesto njenog vječnog prebivališta nije usaglašeno.

Safikadino turbe, koje je bilo dijelom kompleksa Ferhadije, navodno je bilo mjesto gdje je ona sahranjena. Po drugoj priči, koja je više prihvaćena među Banjolučanima, Safikadin grob, jednostavni sarkofag, nalazi se nedaleko od Ferhadije, u ulici koja vodi prema Kastelu. Pri rekonstrukciji Safikadinog groba 1987. godine, utvrđeno je da na dubini od jednog metra, ispod donje ivice spomen groba, postoji ljudski kostur položen u smjeru zapad - istok. „Prema strukturi kamena, upotrebi klamfi i obradi, kao i monumentalnosti nadgrobne ploče, grob se može smjestiti na kraj 16. vijeka“, pisalo je u izveštaju arheologa Borisa Graljuka.

Mjesto Safikadinog groba postalo je kulturno mjesto gdje generacije Banjolučana pale svijeće, sa željom da budu srećni u ljubavi. Zaljubljene duše, najčešće na Valentinovo, 14. februara, dolaze na grob da zapale svijeće, ostave ružu i ceduljicu sa napisanom željom. ●

Beograd zazidan emiratskim kulama

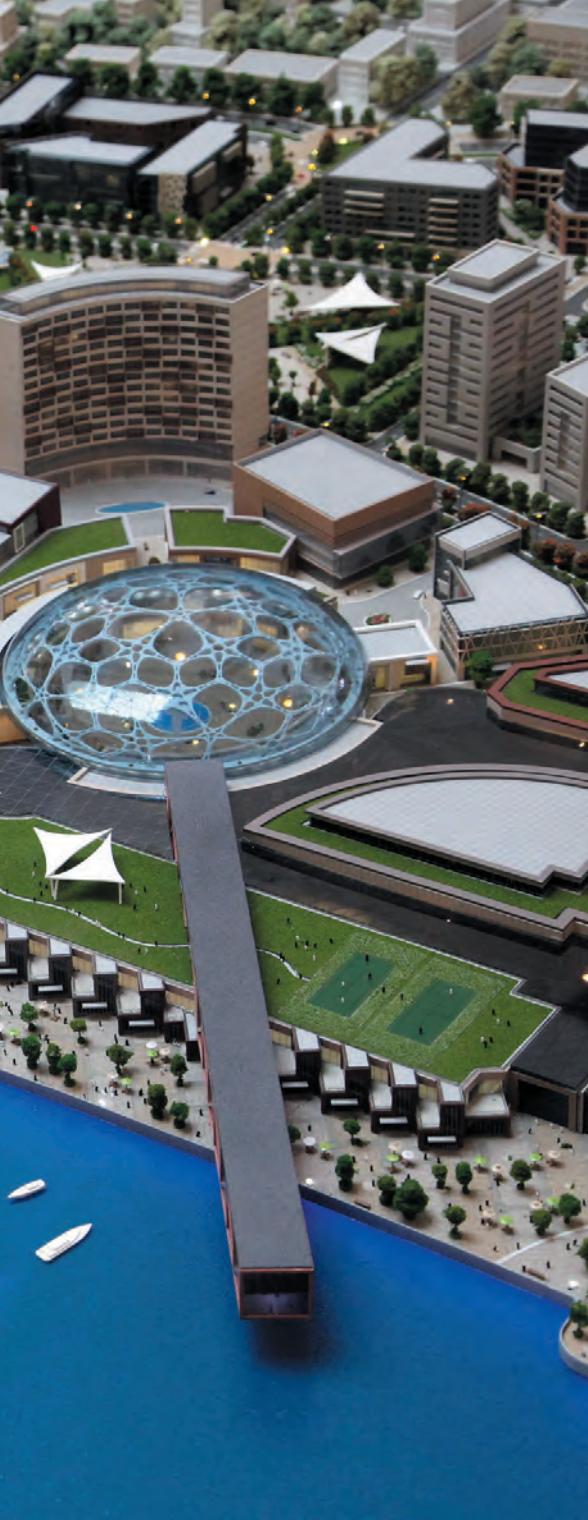
Osim glasnogovornika vladajuće Srpske napredne stranke i botova na internetu, vizionarsku građevinu Aleksandra Vučića, premijera Srbije, koju na obali Save podiže investitor iz Emirata, nije podržala nijedna ugledna ličnost iz arhitekture, urbanizma i prava. Oštре kritike opozicije, argumenti, rasprave i protesti stručne javnosti, građana i nevladinih organizacija, pod silom vlasti, pali su u vodu

► PIŠE: Vesna Jeličić Vujić

Dok građani Srbije posrću od siromaštva, premijeru Srbije Aleksandru Vučiću su puna usta svjetle budućnosti koja samo što nije došla. Tako je svoj san o boljoj budućnosti video i u grandioznom projektu „Beograd na vodi“. Zapisaо ga је i spustio u „vremensku kapsulu“ koju је, zajedno sa Muhamedom Alabarom, prvim čovjekom kompanije „Igl Hils“ iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, 27. septembra položio u kamen temeljac buduće „Burdž kalife“ na Balkanu. Osim odabranih pristalica vladajuće Srpske

napredne stranke, svi drugi građani nisu mogli ni da privire tom „veličanstvenom činu“ u krugu od kilometar jer su ih sprječili kordon policije. Riječ je o nekoliko hiljada ljudi koji su došli na protest zbog nove građevine, uvjereni da će nepopravljivo uništiti Savamalu, dio starog grada, na desnoj obali Save, od najveće kulturne i istorijske vrijednosti glavnog grada. Projekat visokog stambeno-poslovnog kompleksa „Beograd na vodi“, po ugovoru, trebalo bi da bude izgrađen na 98 hektara zemljišta u tzv. savskom amfiteatru

od kojeg uzbrdo vode ulice ka trgovima centra grada. Prvo će biti podignute dvije stambene kule sa 296 stanova, odnosno oko 60.000 kvadratnih metara, koje treba da budu završene za dvije i po godine. Cijena kvadrata je između tri i pet hiljada eura u apartmanima sa pogledom na rijeku. Prodaja je počela već 3. oktobra, tako što se uz ličnu kartu i uplatu od 1000 eura rezerviše budući stan. Istog dana je iz preduzeća „Beograd na vodi“ objavljeno da je „kupljeno“ 270 stanova.

Projektom je predviđen i hotel, šoping mol, vrtići, škole, ustanove kulture i zdravstvene zaštite.

,DUBAJI“ NA SAVI

Vučićev san o „Beogradu na vodi“ počeo je 2012. kada je kao prvi potpredsjednik tadašnje vlade vrlo brzo otisao u Emirate,

sprijateljio se sa Alabarem i vratio se sa projektom koji treba da udahne novi život posustaloj građevinskoj industriji u Srbiji. Ubrzo je parama iz Emirata renowirano najlepše beogradsko staro zdanje - zgrada Geozavoda i u nju unijeta make-ta „Dubajia“ koji treba da izraste na obali Save.

Za to vrijeme su internetom kružile informacije o Alabarovim prevarama, odnosno sličnim kulama u vazduhu u Kurdistalu, Pakistanu, Indiji od kojih su ostali samo bilbordi i makete. Ispred svjetlucave mакete u Beogradu, Alabar je svečano uzvikuo da će „za šest godina kada sve bude izgrađeno, u Beograd stići 80.000 turista“, a Vučić je s osmijehom govorio o svojoj viziji grada kao „najbolje turističke destinacije u regionu“, prestižnije od Budimpešte. „Beogradska kula, dva hotela i nekoliko šoping molova biće novi ‘landmark’ Beograda“, objasnio je premijer. Pošto je u važećim propisima bilo nemoguće naći zakonski osnov za emiratske kule, potpisani je međudržavni sporazum. Istaknuti pravnici su odmah prokomentarisali da je riječ o protivzakonitom aktu, jer su sporazumom „suspendovane ustavne odredbe koje govore o slobodnom tržištu, konkurenciji, raspisivanju tendera“. Zatim je apsolutnom većinom poslanika Srpske napredne stranke izglasana *lex specialis*, kojim se „Beograd na vodi“ definije kao projekat od posebnog značaja za Srbiju i glavni grad. Tim dokumentom ozakonjena je eksproprijacija gradskog zemljišta za privatnu investiciju, koja je jedino bila dozvoljena u slučaju javnog interesa.

Nakon tako pripremljenog pravnog terena uslijedio je ugovor između Vlade Srbije, preduzeća „Beograd na vodi“ iz Beograda i „Belgrejd voterfront kapital investment-sa“, kao strateškog partnera, i „Al Mabar internešnel investment“ iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, kao garanta. Pošto se Srbija obavezala da ne mijenja zakone i propise koji bi bili na štetu Ugovora, novoizgrađeni kompleks će uživati eksteritorijalni status, praktično će postati - grad u gradu. A, nakon dobijanja upotreblne dozvole za zgrade, pravo korištenja zemljišta na kojima su izgrađene može da se konvertuje u svojinu, bez nadoknade, uz pravo ustupanja trećim licima.

Na primjedbu da se takvim ugovorom Beograd odriče dijela najvrijednije gradskе teritorije, Siniša Mali, gradonačelnik Beograda, rekao je da „zemljište ispod zgrade pripada onom ko je tu zgradu napravio“. Što se zakupa bez naknade tiče, kako je objasnio gradonačelnik, „mi smo dobili 32 od sto učešća u kapitalu. Ne možete imati i jare i pare. Ili prodajete zemljište, što nismo htjeli da uradimo,

UGOVOR

Ugovor vrijedan 3,5 milijarde eura su potpisali Zorana Mihajlović, potpredsjednica Vlade i ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, Muhamed Alabar, predsjednik Upravnog odbora kompanije „Igl Hils“ iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, i direktor „Beograda na vodi“ Aleksandar Trifunović. „Belgrejd voterfront kapital investments“ je strateški partner, a garant je kompanija „Al Mabar internešnel investment“ iz UAE. Kompanije iz Emirata zastupa Mohamed Alabar.

Po ugovoru, Vlada Srbije ima 32 odsto, a strateški partner „Belgrejd voterfront kapital investments“ ima 68 odsto vlasništva u preduzeću „Beograd na vodi“, koje će formalno realizovati projekat. U tom odnosu će se dijeliti i dobit preduzeća. Kako su mediji objavili, osnivački ulog strateškog partnera iznosi 22.000 eura, dok je Srbija uložila milion dinara. Arapski investitor se obavezao da obezbijedi 300 miliona eura za finansiranje, i to 150 miliona kao dodatni kapital i 150 miliona eura kao kredit. Iz kredita se finansiraju troškovi raščišćavanja i eksproprijacije zemljišta i izgradnja infrastrukture. Srbija i Grad Beograd imaju obavezu da izgrade neophodnu komunalnu i saobraćajnu infrastrukturu do granica projekta „Beograd na vodi“, najkasnije do kraja 2019. godine. Opremljeno građevinsko zemljište je ulog Srbije, koje će biti dato u zakup firmi „Beograd na vodi“ na 99 godina, bez naknade.

U ugovoru se navodi i da su se članovi društva „Beograd na vodi“ sporazumjeli da nastoje da 50 odsto projekta bude realizovano u roku od 20 godina, a čitav projekat za 30 godina.

ili dajete zemljište bez naknade, ali postajete suvlasnik preduzeća i dijelite trećinu profita. I mislim da je to balans u ugovoru s Emiratima.“

Osim glasnogovornika njegove stranke i botova na internetu, premijerovu vizionarsku građevinu nije podržala nijedna ugledna ličnost iz arhitekture, urbanizma i prava. Naprotiv. Usljedile su oštре kritike opozicije, rasprave i protesti stručne javnosti, građana i nevladinih organizacija. Pod silom vlasti, argumenti struke i apeli građana pali su u vodu.

Advokat Vladimir Gajić kaže da ovakva investicija, odnosno javno-privatno partnerstvo, „nije moglo da se zaključi bez tendera“, što bi uradila odgovorna vlast i na taj način pokušala da dođe do ozbiljnog investitora i novca. Što se tiče garanta ugovora, kako navodi, stoji ime firme, a istovremeno i ime šeika, tako da umjesto bankarske

garancije „on lično garantuje za izvršenje obaveze“. Na tom dijelu zemljišta suspendovan je pravni poredak Srbije na 20 godina i tek tada Srbija može da ispituje „dokle je investitor stigao s obavezama“. Gajić navodi da ovakvom ugovorom Srbija kupuje nadu da će nešto da dobije i da su arapski partneri za sebe sklopili izvanredan posao. Po njegovom mišljenju, javni tužilac može da ospori ugovor poslije istrage, a Ustavni sud može da ocijeni da je ugovor neustavan, ali je arapski investitor tako dobro zaštićen ugovornim odredbama da bi na međunarodnoj arbitraži Srbija svakako izgubila.

„ZABRANJENI GRAD“

Akademija arhitekture Srbije, nezavisna naučno-umjetnička asocijacija uglednih stvaralaca, uglavnom arhitekata i urbanista, dva puta je zatražila da se projekat „Beograd na vodi“, kao „potpuni promašaj“ odmah zaustavi, dok još nije kasno, a da ugovor štetan po interesu Srbije bude „hitno raskinut“. U saopštenju upućenom premijeru i ministrima, poslanicima, gradskim odbornicima, gradonačelniku Beograda i građanima Beograda i Srbije, Akademija ukazuje na opasne izmjene Generalnog urbanističkog plana i prostornog plana, kojim se „zapravo legalizuje najveća divlja gradnja na svijetu“. Ova asocijacija je navela da su stručnjaci nekad veoma poštovanog Urbanističkog zavoda Beograda „primoranii da po jednoj maketi, za dva mjeseca, urade nakaranan, profesionalno apsolutno

neprihvatljiv i nepopravljiv plan“, čime su „prekršili sve etičke norme i profesionalne standarde“. Namjena i ogromni kapaciteti projekta „Beograd na vodi“ će „zazidati postojeći Beograd“, istakao je arhitekta Bojan Kovačević, predsjednik Akademije.

Opoziciona Demokratska stranka poručila je da „Beograd na vodi“ predstavlja „otimanje grada pred očima Beograđana“. Demokrate su naglasile da se savsko priobalje dodjeljuje investitoru iz Emirata potpuno besplatno s idejom da u ovoj „pljački vijeka“ zaradi nekolicina, a da građani Beograda i Srbije to plate.

Žuta patka je postala simbol građanskog otpora emiratskom gradu na Savi, koji predvodi inicijativa „Ne davimo Beograd“, pod sloganom „pokažimo im patku“. Na dan kada se premijer dohvatio lopate da označi početak radova,

građani okupljeni na protestu su poručili „da svečani skup vlasti i lažnog investitora nije položio kamen temeljac našem ekonomskom napretku nego posmrtni kovčeg javnom interesu“.

Postrojeni policijski kordon je tog dana demonstrirao da je Beograd dobio „zabranjeni grad“ u koji se ulazi samo uz „ausvajs“ - partijsku knjižicu SNS. „Ovo više nije san, ovo postaje stvarnost. Ispisujemo nove stranice naše istorije“, rekao je premijer Srbije okružen policijom i svojim pristalicama na postavljanju kame na temeljca „Beograda na vodi“. A onda je slavodobitno objasnio neukim građanima: „Beograd je, za razliku od nas, znao šta mu je potrebno. I rastao je, taj Milošev, Mihajlov i Milanov grad, često i po na redenju, protiv volje zatucane većine, nezaustavljivo, ne prestano i neprekidno.“

I tako bi, valjda, i premijer Srbije

da svoje ime doda nizu slavnih vladara Srbije. Nezaustavljivo će izgleda da raste i „Vučićev grad“. Čim bude prodat „Telekom“, kako je rekao, gradit će fudbalski stadion od 150 miliona eura. I to nije sve, nego će u podnožju Kalemeđdانا podići i „Despotov grad“, navodno po ugledu na naselje despota Stefana Lazarevića iz srednjeg vijeka. Prema projektu koji je pokazao novinarima, to će biti „mješavina kulturno-istorijskih, hotelskih i biznis sadržaja“. Nema veze što arhitekte kažu da Stefanov grad postoji samo u predanju.

Na drugoj strani, politička i građanska „zatucana većina“ novog doba misli da ima posla s autoritarnim vođom. Može da se buni uglavnom na društvenim mrežama i na ulici. Za njegove grandiozne projekte najavljuje tužbe, žalbe, krivične prijave... I ponavlja – „ovo je naš grad“.

akta
POSLUJTE BOLJE

Grčka je nedavno isplatila više od 6 milijardi eura duga i pokušava da stabilizira situaciju.

A šta se dešava na vašem tržištu?

www.akta.ba

RAIFFEISEN BANKA OBILJEŽILA SVJETSKI DAN ŠTEDNJE DONIRANJEM IGRALIŠTA ZA NAJMLAĐE

Sa Karlheinz Dobniggom, predsjednikom Uprave Raiffeisen BANK dd Bosna i Hercegovina, razgovarali smo o aktivnostima Banke povodom Svjetskog dana štednje te o pozitivnim praksama koje ova banka primjenjuje u sklopu svoje strategije održivosti

» Raiffeisen grupacija je jedna od kompanija na našem tržištu koja djeluje u skladu sa strategijom održivosti a koja podrazumijeva odgovorne korporativne aktivnosti.

Raiffeisen Grupacija, kao internacionalna kompanija, svoje poslovanje temelji na strategiji održivosti koja je neizostavan dio poslovnih aktivnosti Grupacije i koja obuhvata ekonomski, društveni i okolišni aspekt. Strategija održivosti temelji se na tri stuba od kojih je prvi da smo odgovoran bankar te se prilagođavamo novim uslovima i trendovima na bankarskom tržištu, održavamo status odgovorne kompanije kroz poslovanje, procese i proizvode cijele Grupacije. Također, nastojimo biti fer partner prema svim internim i eksternim interesnim skupinama, otvoreni smo u komunikaciji sa našim klijentima, te ih pravovremeno obavještavamo o poslovanju Banke. I posljednje ali ne manje važno, nastojimo adresirati društvena pitanja, pružamo podršku brojnim organizacijama čiji je fokus podrška najosjetljivijim

Karlheinz Dobnigg, predsjednik Uprave Raiffeisen banke, i Emina Midžić, direktorica vrtića u Travniku prilikom oficijelnog programa doniranja igrališta

segmentima društva. Naravno, sve ovo ne bi bilo moguće bez podrške naših klijenata te su aktivnosti Banke u okviru ove strategije zajednički rezultat naših klijenata i nas te koristim ovu priliku da im se zahvalim na povjerenju koje su nam ukazali poslujući sa nama.

» **Svjetski dan štednje Banka obilježava na poseban način.** Već tradicionalno, umjesto nabavke promotivnog materijala i čestitki za naše klijente, Svjetski dan štednje obilježavamo donacijama igrališta najmlađim članovima našeg društva, čiji je dio i Rafa Žirafa, simbol naše dječje štednje. Banka ovaj projekat realizuje u saradnji sa Western Union-om osmu godinu redom a do sada je donirano

ukupno 20 igrališta u gradovima širom BiH. Ove godine igrališta su svečano otvorena u Bijeljini, Travniku, Novom Gradu i Goraždu, a povodom ovogodišnjeg Dana štednje donirali smo igrališta u Zenici, Trebinju i Sanskom Mostu u ukupnoj vrijednosti od 60.000 KM. Svake godine ovaj dan obilježavamo i posjetama djece iz vrtića i osnovnih škola poslovcicama Banke prilikom čega se mališani upoznaju sa pojmom štednje, njenim značajem za društvo, te im budu uručeni prigodni pokloni.

» **Podrška različitim udružnjima neizostavan je dio aktivnosti Grupacije u okviru društveno odgovornog poslovanja**

Posljednjih deset godina

realizujemo projekat donacija povodom vjerskih i novogodišnjih praznika u okviru kojeg sredstva namijenjena oglašavanju i slanju printanih čestitki klijentima usmjeravamo udruženjima iz segmenta humanitarnog djelovanja.

Jedan od projekata koji podržavamo već sedam godina je „Srce za djecu koja boluju od raka u FBiH“ te dosadašnja podrška ovom udruženju iznosi 120.000 KM. Banka je podržala rad ovog udruženja i kroz donaciju za izgradnju Roditeljske kuće za roditelje djece koja se liječe od malignih oboljenja u Kliničkom centru Sarajevo. Sa ovim Udruženjem realizujemo i projekat putem kojeg Banka donira stari papir Udruženju koje potom isti prodaje i ustupa na dalju reciklažu, generišući dodatni prihod za svoje aktivnosti.

Spomenuo bih i podršku radu Savezu organizacija za podršku osobama sa intelektualnim poteskoćama FBiH (SUMERO). Pored redovne godišnje podrške aktivnostima SUMERO-a, Banka je podržala jedan od najznačajnijih projekata Saveza a to je izgradnja Centra za podršku osobama sa invaliditetom čije je otvorenje planirano u novembru ove godine. Od 2009. godine, Banka je obezbijedila 100.000 KM kao podršku radu ovog Udruženja.

Također, kontinuirano dajemo doprinos kulturnim i edukativnim projektima poput Kid's Festivala te Raiffeisen GALERIJE koji se realizuje u saradnji sa Akademijom likovnih umjetnosti s ciljem podrške mladim umjetnicima.

Roditeljska kuća Udruženja "Srce za djecu koja boluju od raka u FBiH"

Dobre probe su prepune sunca. Kao na

BORIS LIJEŠEVIĆ, POZORIŠNI REDITELJ

Nema više djece sa partizanskim imenima

Veliki je broj Liješevičevih uspješnih predstava u pozorištima širom regiona.

U Sarajevu je radio s Igorom Štiksom na predstavama Brašno u venama i Elijahova stolica.

Njegove impresije iz ovog grada pojašnjava riječima: „Sarajevo mijenja čovjeka, jer ga tjeran sagledava stvari iz drugih perspektiva.“

1 Trenutno ste u Zagrebu.

Kojim povodom?

- U HNK režiram novi komad *Jasmine Reze Bella figura*, čija je prizvedba bila u maju ove godine u Schaubuhne teatru u Berlinu. Prvi put radim ovu francusku spisateljicu koju zovu kraljicom malih formi. Gledajući njene komade, stalno sam imao osjećaj da se tu krije nešto više od onoga kako se ona obično tretira. Njeni likovi su uvijek dobro odjeveni, uspješni, porodični, ljudi srednje klase... A Reza zalazi ispod tih maski i kodeksa i detektuje mračne strane tih *lijepih izgleda*, tih *bella figura*. Ona je majstor razobličavanja. Ona opaža svakodnevni život i piše o ljudima koji je okružuju, i čiju psihologiju dobro poznaje. Njeni likovi su građevinski preduzetnici, apotekari, pravnici...

2 S Igorom Štiksom ste sa- rađivali na predstavama Brašno u venama i Elijahova stolica. Kako ste se povezali?

- Prvi put smo se sreli u Sarajevu u martu 2009. godine, u kafeu kod Vjećne vatre, da razgovaramo o budućoj predstavi *Elijahova stolica*. Već tada smo se prepoznali kao ljudi koji se kreativno razumiju.

3 Elijahova stolica je posvećena Sarajevu. Zašto Vas je ovaj roman privukao?

- Odnos Oca i Sina je nešto što

me je tada posebno zanimalo. I motiv gubitka Oca. Nekoliko godina prije toga sam i ja izgubio Oca. Prepoznao sam to traganje i potrebu za tim susretom.

4 Do kada će rat biti ak-tuelna tema u svijetu pozorišta?

- Ja mislim do kad bude svijeta. I dok bude pozorišta. Rat je konstanta istorije. I nešto sa čime se kreativni ljudi ne misle. I što izaziva u njima nemir i potrebu da se sa time na svoj način razračunavamo. Jedna od prvih književnih tema je Trojanski rat.

5 Pomaže li to da se rašči-sti sa prošlošću i pogleda naprijed?

- Ne znam. Da li je iko s ovih naših prostora ikada račistio sa bilo čime iz prošlosti? Mi još

uvijek otkopavamo kosti stare i po više vjekova i kačimo ih na zastave da bismo mogli prkosno da kažemo: I ONI SU NAS...

6 Kakve su vam impresije iz Sarajeva?

- Poput onog haosa iz kojeg nastaju zvjezdje. Sarajevo mijenja čovjeka, jer ga tjeran sagledava stvari iz drugih perspektiva.

7 A saradnja sa bh. glumcima?

- Živa, intenzivna, uzburkana. Dinamična... Kao more. *Selma*, *Admir*, *Izudin*... To su izuzetni glumci posvećeni, predani, velikog talenta i iskustva i prije svega odlični ljudi. Selma je znala da osjeti kad dođe kreativna kriza da mi pomogne da se iščupam. Admir mi je pomagao još dok sam se spremao za *Elijahovu stolicu*. On je ovdje

bio motor. Nekoliko veselih druženja sa njim na Akademiji i u Sartru nikad neću zaboraviti. *Jasenko*... šta reći za njega. Izuzetan mladi glumac. Ne smiruje se ni kada nađe pravo rješenje. I tada hoće dalje. Svestran. I ta se različita interesovanja sretno sreću u profesiji. *Miki Trifunov* i dalje brine o meni kao Otac. Zove me svakih par dana da vidi kako sam. I ljuti se kad ga ne zovnem. A šta reći za *Kaću*, pa ona je počinjala karijeru sa mojim profesorom **Borom Draškovićem**. I stvarala predstave koje su odavno ušle u legendu.

8 Ima li neko za koga biste našli ulogu u svakoj svojoj predstavi?

- Teško je reći u svakoj, ali bih sa svakim od njih volio da ponovo radim.

9 Koliko otpriklike traju pri-preme nakon što se odlučite da neki scenario oživite do premijere?

- Probe traju od pet nedjelja pa nadalje, a moje lične pripreme... To zavisi i od materijala i od okolnosti. Nekada jako dugo i to može da ispadne dobro. Za *Elijahovu stolicu* sam se pripremao dvije godine. Dobro je kada ima vremena da materijal fermentira, ali nisam uvijek u prilici da se toliko dugo pripremam. Sve je više posla, sve manje vremena, kratki rokovi,

o najosuđaniji predjeli djetinjstva

iznenadni dogovori...

10 Često se kaže da bi svijet bio bolje mjesto kada bi njime umjetnici vladali. Međutim, praksa pokazuje da i u kulturi ima klanova, zavisti, afera... Zašto?

- Ne vjerujem da bi svijet bio bolji da nji me vladaju umjetnici. Mada me nedavni prolazak kroz Tiranu demantovao, kada sam video fasade u raznim bojama, što je bila inicijativa gradonačelnika koji je slikar.

11 Da li vas je ikada odbio neki glumac samo zbog malog honorara?

- Nedavno. I to drag prijatelj. I šta sad?! Ajmo dalje.

12 Gostujete po cijeloj bivšoj Jugoslaviji. Postoji li neka bitnija razlika, finansijska, materijalna ili profesionalna među ovim državama?

- Razlika je bilo i dok su bile republike u istoj državi. A otkad nema zajedničkog okvira razlike se samo podstiču. I sve su važnije. Sve se više polaže na nacionalna i religijska obilježja. Pogledajte imena koja se danas daju djeci? Ne može se više naći isto ime u dva različita entiteta. Nema više onih partizanskih ili jugoslovenskih imena. Uglavnom su nacionalna, tradicijska. Ako bi mogli, političari bi nam i jezike promijenili. Za sad su uspjeli imena jezika da promijene. Da se međusobno ne razumijemo. Lakše se vlada malim stadom. Malo stado se lakše potkrada. Lakše ga je opljačkati. Kao što smo svi opljačkani. Od Vardara pa do Triglava. Sve je pokradeno. I to od najvećih nacionalista i čuvara nacionalnog identiteta. E tu nema razlike u svim ovim lopovskim nacionalnim državama.

13 Dobitnik ste najznačajnijeg priznanja Udruženja dramskih umjetnika

Srbije za pozorišnu režiju „Bojan Stupica“ za 2013. godinu. Da li je možda opterećenje kada tako značajnu nagradu dobijete kao mlađi reditelj?

- Ja nisam mlađi reditelj. A „Stupicu“ sam dobio sa 38 godina. Mada nagrade zaista imaju to opojno svojstvo da zavrte mozak. Da odjednom povjerujete da ste nešto i promijenite odnos prema okolini. Ili da se naljutite na cijeli svijet.

14 Pozorišne daske često izgledaju klimavo, ali uprkos svim nedavćama tea-

MOT...

17 S obzirom na Vaše godine, koliko je teško imati autoritet nad glumcima koji ponekad imaju više staža nego Vi godina?

- Nije mi prijatno u društvu autoriteta. I ne funkcionišem u tim kategorijama. Pozorišna proba je stvar kreacije, inspiracije, strpljenja i Ljubavi. Nije to ni vojska ni partija. Tu se ne utjeruje poslušnost. Ja ne izdajem nikakva naređenja.

18 Postoji li neka razlika između glumačica mlađe i starije generacije (u pristupu poslu, školovanju...)?

- Oh, naravno. Mnogo. Npr. u odnosu prema kašnjenju na probu. Šalu na stranu, i glumačica je nešto što se razvija i mijenja. Nekada se glumilo povišeno, teatralno, na prosceniju. Danas se, pod uticajem televizije i filma, glumački izraz reducira, minimizira.

19 Imate li neko omiljeno malo

pozorište?

- SARTR. Pozorište mladih u Novom Sadu. Mini teatar u Ljubljani.

20 Ima li danas kvalitetnih pozorišnih kritičara?

- Naravno. Ali ostavimo ih po strani da rade svoj posao.

21 Koliko je teško danas naći dobar tekst?

- Bez obzira na dostupnost koju nam pruža internet, dobro tekstovi su incidenti. Dino Mustafić ima naročito dobar njuh za savremene dobre tekstove. Komad na kojem upravo sad radi u Kamernom Naš razred je izuzetan. Danas pozorište uzima slobodu da postoji i bez dramskog teksta. Radi se mnogo autorskih projekata te tekstovi, odnosno replike nastaju na probama. Kao da pozorište odlazi od dramskog teksta.

22 Znate li već šta će Vam biti sljedeći projekat?

- Premijera predstave Peti park, koja je ljetos premijerno izvedena na festivalu Belef. A sredinom novembra treba da bude premijera u Bitf teatru. Dokumentarna predstava o događaju od prije 10 godina kada su bageri upali u park na Zvezdari i građevinski radnici donijeli legalno rješenje da se tu gradi zgrada. Građani su se organizovali i suprotstavili se i, poslije tri godine danonoćnih akcija, dežurstava, odbrane, sukoba, na kraju su uspjeli da otjeraju bagera i da odvrate gradske vlasti od namjere da zelenu površinu pretvore u betonsku. Slične akcije sa različitim ishodima

tar je izgleda ipak satkan od tvrdog materijala?

- Taj tvrdi materijal čine ljudi koji uprkos svemu kupuju karte i dolaze da gledaju žive glumce na pozornici. Ljudi imaju potrebu za teatrom. Kako se to jasno pokazalo ratnih devedesetih u Sarajevu. Zašto je teatar tada bio tako živ i važan?

15 Da li pozorište može biti medij društvene akcije?

- Separović i Frljić dokazuju da može.

16 Izdvojite par najznačajnijih pozorišnih festivala u regionu?

- Je li ovo provjera znanja? Evo znam: Bitf, Mess, Festival svjetskog kazališta, Sterijino pozorje, Boršnikova srećanja, Marulovi dani,

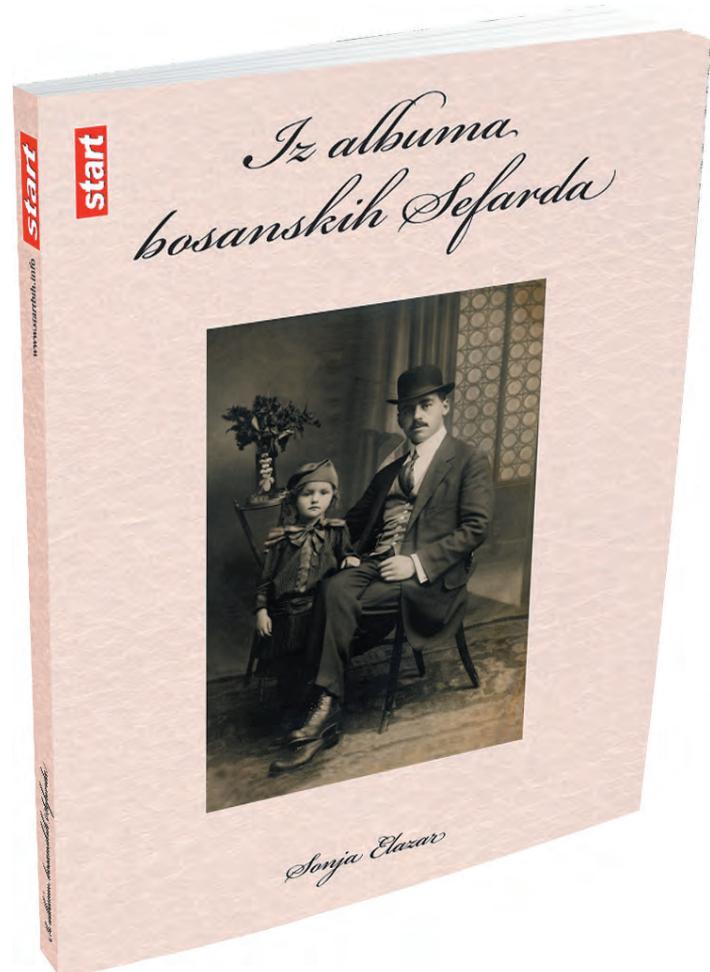

Magazin Start BiH ponosno predstavlja monografiju

Sonje Elazar

IZ ALBUMA BOSANSKIH SEFARDA

su se dešavale u Banjoj Luci, Zagrebu, Istanbulu... Kostime i scenografiju je radila izvanredna umjetnica iz Sarajeva **Lejla Hodžić**.

23 Svaki umjetnik ima svoju definiciju umjetnosti.

Kakva bi bila Vaša definicija teatra?

- Komunikacija. To je osnovi smisao svega. Suština svijeta. Pa i teatra. Ono što mi radimo je da dovodimo tekst u stanje da može da komunicira sa publikom. Komunikacija i sadašnji trenutak.

24 Koju predstavu ste posljednju pogledali, ali čisto kao gledalac?

- Odlične predstave: Hamleta i Kolumba u ZeKaeM-u, potom Lulu u HNK u Zagrebu.

25 Planirate li se oprobati i na filmu?

- Za sada ne. Dugo mi treba da uđem u neki tekst i da ga razumijem. Nekad imam osjećaj da koliko god se spremao da tek počinjem da razumijevam tekst kroz probe. I zato se plašim filma jer tu, kad se snimi kadar i rasklopi dekor - naknadna pamet ne pomaže.

26 Kakav je Boris privatno?

- Uplašen, nesiguran i inferioran, a opet opušten i ponekad hrabar.

27 Kakva je veza Vaše bake i Branka Ćopića?

- Moj djed po majci je bio pravoslavni sveštenik iz Bihaća. I djed i baba su bili porijeklom iz Krupe. Ćopić im je bio potrodični prijatelj. Jednom sam u nekoj foci u bakinom stanu u Beogradu pronašao knjigu sa posvetom: „Moja mala

iz Bosanske krupe je Dušana Štrpcu odvela pred Oltar, a mene inspirisala da napišem pjesmu. Kada Dušanu dosadi žena, a meni pjesma mi skačemo u Unu zagrljeni kao braća. Branko.“

28 Djetinjstvo ste proveli u Budvi. Pored toliko sunca, kako podnosite mrak pozorišnih sala u kojem sada puno vremena provodite?

- Dobre probe su prepune sunca. Kao najosunčaniji predjeli djetinjstva.

29 Kako se uopšte odlučiste za teatar kao profesiju?

- Duga priča. Ali ukratko: Budva, pozorišni festival, entuzijazam, majka direktorka festivala, dijete u publici koje majka dovodi na predstave, to sam bio ja.

30 Sjećate li se prve predstave koju ste pogledali u životu i kada je to bilo?

- Čovjek zvir i kripost sa Borisom Dvornikom. Ili je to bila Crna komedija sa Reljom Bašićem. Igrali su u zgradi bioskopa Zeta-film u Budvi. Ta je zgrada danas noćni turbofolk klub sa kasinom.

31 Imate li nekog omiljenog pisca?

- Danilo Kiš. Aleksandar Tišma.

32 Imate li neki hobи?

Kad krenem da igram šah protiv kompjutera, to je znak da mi je nepodnošljivo u sopstvenoj koži.

33 Šta je najveći stres u Vašem poslu?

- Ono što se kod nas još uvek zove kontrolna proba. ●

Luxusna monografija o životu Jevreja Sefarda u Bosni i Hercegovini

2015. - 450 godina od dolaska Jevreja Sefarda u BiH

Monografiju možete kupiti u svim boljim knjižarama. Ili u redakciji magazina Start BiH

NIK Denameda d.o.o.
La Benevolencije 6/1, Sarajevo
+387 61 144 979
redakcija@startbih.info

I hrana je put ka pomirenju i boljem razumijevanju

„Činjenica je da tradicionalna jela koja se na ovim prostorima, u različitim nacionalnim grupama, spremaju za određene prilike - vjerske praznike i slične događaje - imaju isti značaj i spremaju se na isti ili sličan način. To povezuje ljude jer se kroz vrlo praktične stvari kao što je hrana pokazuje da razlike među nama nema ili da nisu nepremostive“, kaže Željana Pjevalica

Nakon što su u junu 2015. organizovale veoma uspješan Gastrofest „Tradicija spaja ljude“, žene iz bratunačkog udruženja „Priroda“ su odlučne da ovaj festival učine tradicionalnim.

- Imamo obećanja načelnika opštine Bratunac da će i ubuduće podržavati ovakve aktivnosti. Mi namjeravamo da nastavimo s ovom aktivnosti bez obzira na sredstva, ali naravno da bi to bilo bolje ukoliko budemo imali odobreno i neko dodatno finansiranje - kaže Željana Pjevalica, izvršna direktorka UŽ Priroda iz Bratunca.

KEŠKE ZA BAJRAM, A I ZA BOŽIĆ

A šta je bio Gastrofest „Tradicija spaja ljude“? U Udruženju kažu, „samo pokušaj da ljudi iz BiH ili barem jednog njenog dijela kroz hranu uvide da razlike među ljudima ili različitim nacionalnim grupama zapravo ne postoje, odnosno da je tradicija ista i da svi spremaju ista jela na isti način, samo u različitim prilikama.“

- Područje Bratunca i Srebrenice je simbol stradanja naroda u BiH u proteklom ratu i zbog toga je još uvijek izraženo ne-povjerenje među ljudima. Taj problem ima direktni uticaj na nerazvijenost ukupne zajednice, te naročito pogađa najranjivije kategorije - žene i djecu. U takvom okruženju neophodno je pronalaziti zajedničke vrijednosti koje nas spajaju i koje postoje u korijenima vjere i tradicije. Mi smo ocijenili da gastrotradicija svakako može spajati ljude i pokrenuli smo projekat „Tradicija spaja ljude“ u okviru kog smo u Bratuncu organizovali gastrofest na kom su učesnici predstavili nacionalna jela - priča nam Pjevalica. Osnovni cilj bio je povećati dijalog i toleranciju na području opština Bratunac i Srebrenica kroz saradnju žena različitih nacionalnosti u pripremanju zajedničkog događaja. Prije samog gastrofesta žene su zajednički odabrale tradicionalna

jela - deset žena iz Bratunca i deset iz Srebrenice odabralo je po tri tradicionalna jela. Jela su pripremile i pokazale na Festu, na kome je bilo stotine posjetilaca iz oba grada. Ovim događajem, kaže naša sagovornica, nastojali su da promovišu zajedničke vrijednosti različitih etničkih i nacionalnih grupa koje žive na ovim prostorima i da na taj način utiču na povećanje svijesti o značaju i potrebi tolerancije i dijaloga u izgradnji mira.

- Naime, činjenica je da tradicionalna jela koja se na ovim prostorima, u različitim nacionalnim grupama, spremaju za određene prilike - vjerske praznike i slične događaje - imaju isti značaj i spremaju se na isti ili sličan način. To povezuje ljudе jer se kroz vrlo praktične stvari kao što je hrana pokazuje da razlika među nama nema ili da nisu nepremostive - zaključuje Pjevalica.

Da bi dočarala kako su tekle pripreme za festival, prisjeća se razgovora aktivistica koje su spremale jela. Kaže da su se na samom početku priprema pojavile nedoumice oko toga koje je jelo tradicionalno i za koje se vjerske praznike pravi.

- U jednom trenutku Ifeta kaže: *Bogami, mi pravimo keške (iskuhana kokoš sa stupanom pšenicom) za Bajram i to ti je tradicionalno kod Bošnjaka. Na to Seka tvrdi da se keške pravi kod Srba za Božić, ali kod Srba iz Sarajevskog polja. Onda Sena i Gordana negoduju: Bez pite se никакav praznik ne proslavlja! Postoje varijacije, pa je negdje burek, negdje burek sa mesom, negdje mesna pita, te sirnica, ali pita mora biti... A onda počnu da redaju pogače: ovakve, onakve... pa dodosmo do projia i proha, razljevuša i ljevaka... Na kraju se ispostavi da su to sve ista jela, samo se pomalo različito zovu i sva se prave za slavlja, vjerske svečanosti i obrede. Oko bosanskog lonca smo isto dugo debatirale, a tako je bilo i sa sačem. Onda se Rastka i Maja uključe sa pričom o baklavama, hurmašicama ili urmašicama, štrudlama, alvama i halvama... Bilja se uključi sa pričom o šaranom hljebu koji se tradicionalno šara za srpsku slavu, pa Magbula sa maslenicom s orasima, koja se tako pravi jedino u Potočarima u jesen da bi se proslavio rod pšenice i svega drugog... - prepičava nam Pjevalica, pa onda dodaje da su se na kraju dogovorile da pokažu to njihovo gastronomsko bogatstvo različitosti, odnosno bogatstvo sličnosti.*

PRO - BUDUĆNOST SMO SVE MI

Isplanirale su da se sve desi 26. juna i, u žaru dogovora, zaborave na činjenicu da tada započinje petrovski i ramazanski post. - Većina njih su prave vjernice koje poste

i to nam je onda bila posebna noćna mora: da li će žene htjeti, da li će moći napraviti to sve u vrijeme posta jer to su velika odricanja i snaga volje i duha jer valja sve to pripremati, a postiti i to sve zato što su se dogovorile i obećale jedna drugoj i zato što poštiju i sebe i druge. I pokazale su na kraju da žene iz Bratunca i Srebrenice, bez obzira ko su, odakle su i šta slave, prave ista jela, žele i hoće da se dogovaraju i da na svoj način doprinесу zajedništву - priča Pjevalica. Na dan samog gastrofesta pada je kiša, okupljeni posjetiocu su pitali i šta se dešava i šta je PRO - Budućnost...

- Nadam se da su svi shvatili da smo PRO - Budućnost sve mi: Milica, Ifeta, Gordana, Mirjana, Magbula, Bida, Nada, Rastka, Maja, Bilja, Suada, Zdravka, Vesna, Danka, Sena, Dostana, Munira, Vera, Mevlida, Mirjana, Suzana, Safeta... Samo se malo pobojavamo da sve naše aktivnosti ne poistovijete sa dobrim zajedničkim jelom, pa će ispasti da je PRO - Budućnost dobro tradicionalno jelo - smije se Pjevalica. Pojašnjava da su cijeli događaj realizovali u okviru programa PRO - Budućnost, koji je podržan od USAID-a i Catholic Relief Servicesa (CRS), a urađen je u partnerstvu sa Fondacijom Mozaik, Caritasom Biskupske konferencije >

► POMOGLI ŽENAMA DA SE ŠTO BOLJE SNAĐU

Udruženje žena „Priroda“ iz Bratunca okuplja žene sa područja opštine Bratunac, različite starnosne dobi, nacionalnosti i obrazovanja. Planovi su im uglavnom vezani za strateške ciljeve kao što su: ojačati žene, mlađe i druge građane lokalne zajednice da aktivno rade na društveno-ekonomskom razvoju; uticati na razvoj preduzetničkih kompetencija građana, posebno žena i mladih, što će doprinijeti povećanju zaposlenosti i doprinosisi stvaranju povoljnijeg ekonomskog okruženja; osigurati mehanizme održivosti društva jednakih mogućnosti kroz edukaciju, promociju uvažavanja različitosti i zagovaranje za usvajanje antidiskriminatorskih politika na opštinskom nivou.

Trenutno rade na dva projekta. „Ženske inicijative kao doprinos pomirenju i povjerenju“ implementiraju u opština Bratunac, Srebrenica, Kladanj, Vlasenica, Foča i Foča FBiH – Ustikolina sa ciljem kreiranja multietničkih ženskih gupa koje će, kroz promociju vlastitih kreativnih aktivnosti i preduzetničkih inicijativa, da rade na pomirenju i povjerenju u svojim zajednicama tako što će zajedničkim stvaralačkim radom žene različite nacionalnosti povećati svijest stanovnika o potrebi prihvatanja različitosti koje obogačuju. Projekat „Razvoj lokalne ekonomije kroz podsticanje društvene odgovornosti“ provode u saradnji sa opština Šekovići i Razvojnim programom Ujedinjenih nacija (UNDP) sa ciljem unapređenja ekonomskog položaja porodica i žena na selu kroz podsticaj i razvoj voćarstva i povećanja društvene odgovornosti izradom socijalnog programa.

- Mi mislimo da je jako značajno da svuda postoji jak nevladin sektor, a posebno ženski nevladin sektor koji pomaže ženama da razviju svoje vještine, kako u ekonomskom i socijalnom, tako i u političkom životu. Takođe smatramo da smo sa projektnim aktivnostima uspjeli da budemo značajan faktor razvoja naše zajednice i regiona, a samim tim i da pomognemo ženama i njihovim porodicama da se u ovom tranzicijskom periodu snađu što je moguće bolje. Do sada i nismo imali neke posebno velike projekte. Naš godišnji budžet varira od 50 do 200 hiljada KM, ali bez obzira na to - mi postojimo i djelujemo već 17 godina. Uglavnom, uspijevamo se održati, često uz veliki doprinos naših članica i volonterskim radom uposlenica kada zavlada besparica. Osim toga, od osnivanja njegujemo kreativni rad: šivenje, pletenje upotrebnih predmeta, izradu predmeta u *dequoupage* tehnici, izradu korpuča od recikliranog materijala, slikanje na svili i staklu i slično i to uglavnom sa ciljem psihosocijalne podrške, ali se ponekad nešto i proda i služi za održivost naših aktivnosti - pojašnjava Pjevalica.

BiH, Forumom građana Tuzla i Helsinškim parlamentom građana Banje Luke. Kaže da je na Gastrofestu učestvovalo 25 žena iz Bratunca i Srebrenice, a da je njih 16 bilo u takmičarskom dijelu. Svaka od učesnica nastupala je sa najmanje tri jela, na trpezi je bila bogata ponuda tradicionalnih jela koja se pripremaju sada, ali i ona koja su zaboravljena kao što su rade, pivčići, maslenica sa orasima, razvaruša od pekmeza i drugi.

- Na Gastrofestu je, po našoj procjeni, bilo oko 300 posjetilaca iz

Bratunca i Srebrenice i svi su uspjeli da degustiraju ova tradicionalna jela. Mislim da smo pokazale i dokazale da žene iz Kravice, Potočara, Mihaljevića, Konjević-Polja... da ne nabrajamo žene iz Bratunca i Srebrenice, bez obzira ko su, odakle su i šta slave, prave ista jela i žele i hoće da se dogovaraju i da na svoj način doprinesu zajedništvu - priča Pjevalica i napominje da su na Festu bili ambasadori Jurian Krak, iz Holandije, i Stanimir Vukićević, iz Srbije, te načelnik opštine Bratunac Nedeljko Mlađenović, direktorica programa PRO -Budućnost Majda Behrem Stojanov i predstavnici Fondacije Mozaik.

TRAGEDIJA U AUSTRIJI: SMRT KRAJIŠKE LJEPOTICE

SLOBODNA

BOSNA

NEZAVISNA INFORMATIVNA REVIIA

GODINA XXI | BROJ 989 | SARAJEVO 22.10.2015. | CIJENA 3 KM

CIJENA BOŠNJAČKOG JEDINSTVA

ĐESI,
LEGEENDO?!

EVO ME,
AGENDO!

NA I HERCEGOVINA
REDSJEDNIŠTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
СЈЕДНИШТВО

BOSNIA AND HERZEGOVINA
PRESIDENCY

www.slobodna-bosna.ba
ISSN 0354-1490 PRINTED IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

9770354543005 00181

Naglašava da su na kraju gastrofesta dodijeljene i nagrade: **Magbula Divović**, iz Potočara kod Srebrenice, za tradicionalnu maslenica s orasima, **Biljana Stojanović**, iz Bratunca, za tradicionalni šarani hljeb, i **Ifeta Mejremić**, iz Konjević-Polja kod Bratunca, za tradicionalne jelo. ●

DNEVNA DOZA POZITIVNIH VIJESTI
POZITIV

Radnim danima u **17:20**

n1info.com

telemach POZICIJA 1 totalTV net tv. plus POZICIJA 6 KABLOVSKA TELEVIZIJA HS POZICIJA 48, 51

JEDAN DAN U "AMADEUS"-U, MUZIČKOM STUDIJU MARINA MEŠTROVIĆA

Da sam u djetinjstvu slušao Šemsu bio bih danas puno

„Ja dajem odijelo pjesmi koja se donese. Imate melodiju i tekst, a ja uradim sve ostalo“, kaže za magazin Start BiH Marin Meštrović, muzički producent čiju su bogatu karijeru obilježile saradnje sa velikim pjevačima poput Halida Bešlića, Mladena Vojičića Tife, Kemala Montena...

»PIŠE: Zdravko Čupović zdravko@startbih.info

Mnogi će reći da život u stambenom soliteru nije lak, a rijetki bi i po mislili da se u takvom neboderu može nešto profesionalno raditi. Međutim, u sarajevskom naselju Hrasno, u jednom takvom soliteru, na adresi Trg heroja 8, u liftu se nerijetko možete gurati sa Halidom Bešlićem, Jasnom Gospić, Tifom ili nekom drugom muzičkom zvjezdom, koje ovdje sa vremena na vrijeme dolaze upravo zbog posla.

REFERENDUMSKI MAGNETOFON

Njihova krajnja destinacija je 11. sprat, na

kojem se iza gvozdene sigurnosne rešetke i blindiranih vrata, nalazi muzički studio „Amadeus“, laboratorija zvuka jednog od naših najpoznatijih aranžera i producenata Marina Meštrovića.

- Spojio sam ugodno sa korisnim. Ovdje živim, kupio sam stan do sebe i proširio se. U ovom poslu nema radnog vremena pa je tako najlakše. S komšijama je bilo par puta problema, ali sve se riješilo dogovorom. Postoji zvučna izolacija, ali teško je u neboderu napraviti totalnu izolaciju - već po dolasku nam, s osmijehom, govori domaćin, pretpostavljajući naše prvo pitanje. U svijet muzičke produkcije Marin je ušao davne 1988. godine, kada je upravo u ovim

prostorijama napravio mali demostudio koji je tada bio prijeko potreban sarajevskim muzičarima na početku karijere. Sve ono što se uskoro počelo dešavati i sa Marinom i sa studijom spada u rubriku *vjerovali ili ne*. U profesionalne vode Meštrović ulazi tri godine kasnije nabavkom velikog magnetofona sa 16 kanala.

- Meni je magnetofon došao tačno na dan referenduma o nezavisnosti BiH 1992. godine. On se mogao kupiti jedino u Njemačkoj, a ja sam zamolio prijatelja koji tamo živi da mi ga kupi i doneće. On je došao da glasa na referendumu i donio mi gramofon - prisjeća se Meštrović. Kako će se ubrzo ispostaviti, sa dolaskom

o Sinana i o bogatiji

► ARANŽER DAJE ODIJELO PJESMI

Na pitanje šta zapravo znači posao aranžera i producenta, Marin ukratko pojašnjava:

- Ja dajem odijelo pjesmi koja se donese. Imate melodiju i tekst, a ja uradim sve ostalo. Aranžman za klavijature, instrumente...

magnetofona, došao je i rat, a Marinov neboder se preko noći našao na prvoj liniji fronta.

- Snimio sam samo jednu pjesmu, popularnu „Papovku“, prvu ratnu pjesmu o branicima Sarajeva koju je otpjevao Alen Mustafić - podsjeća naš sagovornik pjevšeći poznatu melodiju.

Međutim, zbog sigurnosnih razloga, opremu je uskoro morao skloniti kod komšije u podrum, pa se producentska karijera silom prilika završila prije nego što je i počela.

Pauza je trajala do 1993. godine, kada upoznaje jednog sarajevskog ratnog komandanta, nakon čega opremu seli par kilometara dalje u drugi neboder u naselju

Alipašino Polje, gdje u vojnom štabu na rednih par mjeseci snima nekoliko patriotskih pjesama.

- Nakon te epizode na Alipašinu, vratio sam se i postao izbjeglica u vlastitoj zgradiji jer mi je stan zbog ratnih djejstava u međuvremenu uništen pa sam uselio u jedan napušten stan u istom ovom ulazu na prvom spratu. Sticajem okolnosti, ispod mene su bili električari koji su održavali

U dogovoru sa klijentom, to pravim u pop, rock, dance ili nekom drugom aranžmanu, a to onda produciram. Također zovem muzičare da odsviraju aranžmane - kaže Meštrović.

struju za štab. Zamolio sam ih da mi praviku jednu žicu da imam struju za studio pa sam radio pomalo jer nije uvijek bilo struje. Jednom prilikom mi je došao novinar iz Engleske koji je, nakon što je pretrčao nekoliko snajperskih tačaka do nebodera, iz bukvalno ratne zone ušao u nestvarnu muzičku atmosferu, što ga je fasciniralo - opisuje Marin svoje izbjeglištvo u vlastitom ulazu i novi muzički početak.

I dok se rat privodi kraju, Marinov studio na prvom spratu je već dobio kulturni status, a u njemu su stasale i brojne (po)ratne grupe i muzičari poput Mahir Beat Housea, Seven

Upa... Godine 2002. Meštrović konačno ide naviše, vraćajući se u svoj stan kojeg odmah preuređuje po muzičkim potrebama.

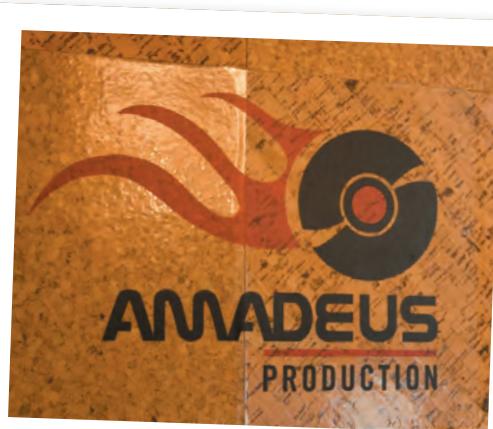
KOMPJUTER NE MOŽE DATI DUŠU PJESMI

Danas je to jedan od najmodernijih studija u Bosni i Hercegovini, smješten na oko 50-ak kvadratnih metara, koji je obavezna radna adresa mnogim muzičkim legendama.

- Trenutno je najaktuelniji duet Halida Bešlića i Jasne Gospić. To tek treba izaći, a pjesma je snimljena. Spot će se snimati u Turskoj u novembru. Jasna je inače svoj dio snimila krajem jula, a Halid je snimio prije 15-ak dana. Jasna živi u Pragu, a Halid je stalno na koncertima pa je teško dovesti ih zajedno, ali nema ni potrebe. Pjesma se zove „Samo jednom“ - otvara Meštrović.

Kako su oboje vrsni pjevači naš sagovornik ističe da je sve išlo glatko i brzo.

- Kada uradim matricu, pošaljem je izvođačima internetom da mogu vježbati kući tako da u studio dođu spremni. To je dosta važno jer je premijera samo jednom. Energija koju pjevač izbací u prvih sat vremena je ono pravo. Što uhvatite tada, to je to. Pjesma se snimi zaredom 15-ak puta i od tih 15 kanala onda birate riječi i napraviti savršen kanal, odnosno miksač. Nijedna pjesma nikad nije otpjevana >

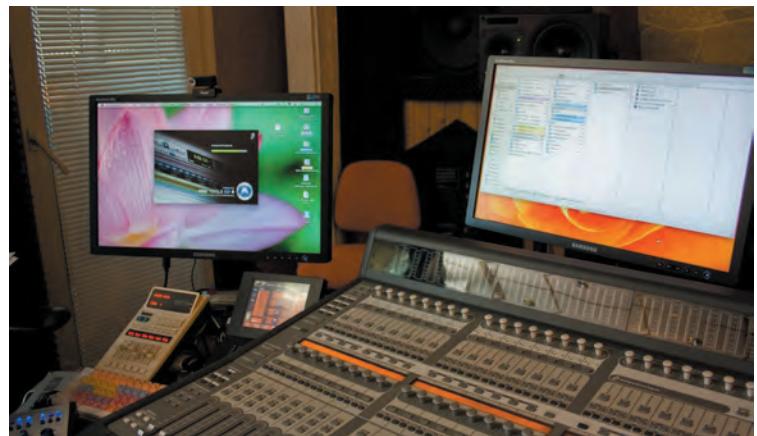
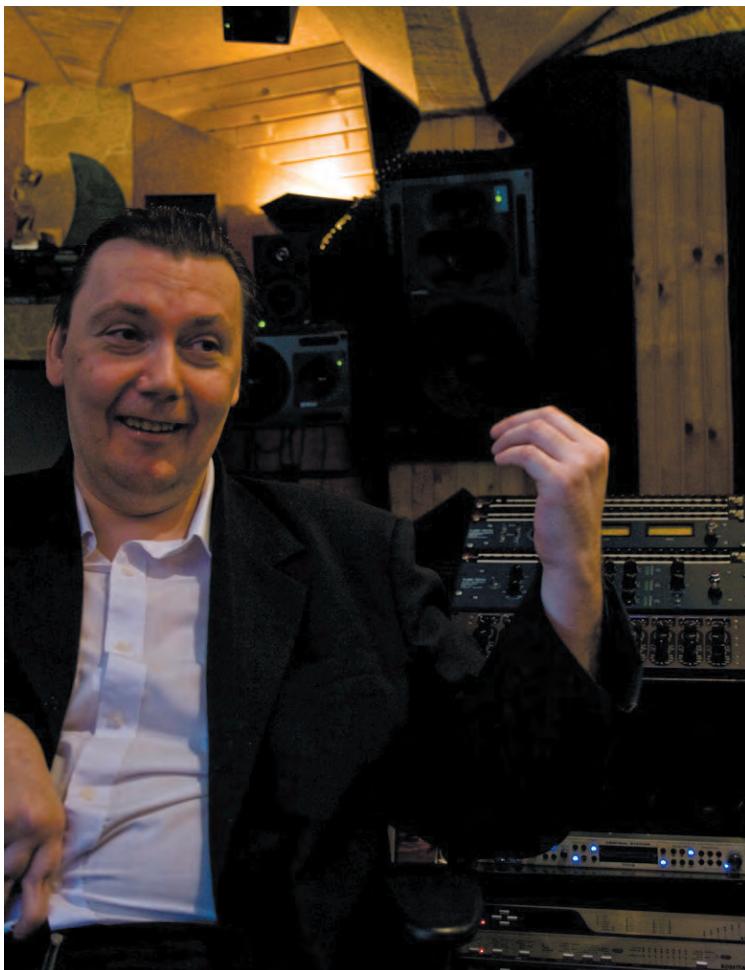
MIKROFON OD 10.000 DOLARA

Iako je gotovo nemoguće nabrojati svu opremu u studiju Amadeus, Meštrović ukratko navodi najznačajnije komponente.

- Imam HD-kompjuterski sistem koji je ponajbolji na svijetu, najbolje Apogee konverte, koji su vrlo važni jer pretvaraju analogni signal u digitalni, kvalitetan mikser šuma koji sastavlja 70 kanala na dva stereoa, koji daje topao, mekan i širok zvuk, a tu je i puno kvalitetnih ekvilajzera. Imamo i kvalitetne kompresore, koji izjednačavaju dinamiku, tihe i jake dijelove, tako da i na malim zvučnicima poput mobitela možete imati kvalitetan zvuk - nabrja Marin.

A dobre pjesme nema ni bez dobrih mikrofona.

- Imamo najkvalitetnije mikrofone. Sony C-800G, koji je dizajniran za Mariah Carey kada je bila uodata za Tommy Mottolu, koji je tada bio direktor korporacije Sony. On je koštao oko 10.000 dolara. Tu je i Brownow mikrofon visoke klase, tako da izvođači mogu probati oba pa da sami izaberu. Imamo i srednjenu akustičnu prostoriju što je vrlo bitno jer sam mnogo energije uložio u njeno pravljenje - ističe Meštrović.

GLJIVIN SMISAO ZA HUMOR

U dosadašnjoj karijeri, Marin je često sarađivao i sa tekstopiscem Nazifom Gljivom, sa kojim je na snimanjima bilo raznih duhovitih scena.

- Jednom smo radili nekog pjevača kojeg neću imenovati. Kada sam uradio materijal, oni su došli da to poslušaju i odobre. Dok smo slušali svi zajedno Gljiva je odjednom skočio i rekao da sve zaustavimo, a onda se obratio tom pjevaču i rekao mu: „Ovo je

previše dobro za tebe, Ja tebi ovo ne mogu dati. Ovo je za Halida ili Šerifa.“ Pjevač je onda počeo kucati, a Gljiva ga je pitao da li misli s ovom pjesmom ići na DM, na šta je ovaj odgovorio da nema para za DM, čime je zapravo samo potvrdio Nazifov komentar jer je za svaku pjesmu reklama i promocija vrlo bitna. Međutim, Gljiva se uskoro počeo smijati pa je sve ispalо kao dobra šala - kaže Marin.

u komadu. Kada imate mogućnosti digitalne tehnologije naravno da to koristite da napravite nešto savršeno. Primjera radi, imate program „Elastic audio“ koji vam omogućava da bukvalno svaki slog možete produžiti ili skratiti i staviti tačno u tempo. Međutim, dušu, ekspresiju i doživljaj i boju glasa vam ne može dati kompjuter. Halid ima takvu boju glasa da sve, šta god otpjeva, super zvuči - sumira Marin.

Potom nam pojašnjava cijeli proces nastanka jedne pjesme.

- Kada autor dođe sa pjesmom i pjevačem prvo se snimi demosnimak. Odredi se tempo, intonacija, iz koje visine će ići i onda se odsvira čisto radi tempa i harmonije da pjevač vidi da li mu odgovara ta pjesma, ukoliko izvođač živi u Sarajevu. Ako je negdje drugo, pošaljemo mu demo da bi mogao otići u neki studio u svom gradu. U tom slučaju on onda nama pošalje snimak internetom - opisuje Marin prvu fazu, a onda prelazi na naredni korak. - Na osnovu demosnimka pravimo pravi snimak i dogovaramo se kako bi ta pjesma trebala da zvuči. Onda pravimo aranžman i tada ja ostajem sam sa demom i kompjuterom dok pokušavam da osmislim aranžman koji bi se svidio i autoru i izvođaču. Napravim nekoliko prijedloga, a onda ih pozovem da se odluče za jedan, nakon čega počinje finale. To podrazumijeva pronalažak adekvatnih muzičara i snimanje uživo instrumenata. Miks i master u prosjeku traju dva dana. Od početka do kraja, snimanje pjesme u prosjeku traje od sedam do 15 dana, kada se sve sabere. Nikada se naravno ne radi u komadu, već govorim o zbirnom vremenu.

NE RADIM TVRDE NARODNJAKE

Pitanje kreativnosti i originalnosti je svakako jedno od najbitnijih u ovome poslu, a

Završeno je snimanje nove pjesme Halida Bešlića i Jasne Gospić

KAD MOŽE RICKY MARTIN MOŽE I HALID

Marin se osmijehom prisjeća jedne zanimljive reakcije i komentara Halida Bešlića za vrijeme snimanja njegovog albuma prije 15-ak godina.

- Dok je on snimao vokal ispred studija je sjedio Perica Simonović koji je gledao britanski MTV jer tada nije bilo ovog regionalnog. Kada je Halid otpjevao bio je vrlo zadovoljan i tako uzbudjen je ugledao Pericu kako zavaljen gleda TV. Meni je tada dobacio: „Marine, iduće godine idemo na MTV!“ Odgovorio sam mu da mi tamo nemamo pristupa. U tom trenutku na TV je bio Ricky Martin, a on je dodao: „Kad može Ricky mogu i ja“ - prisjeća se Marin.

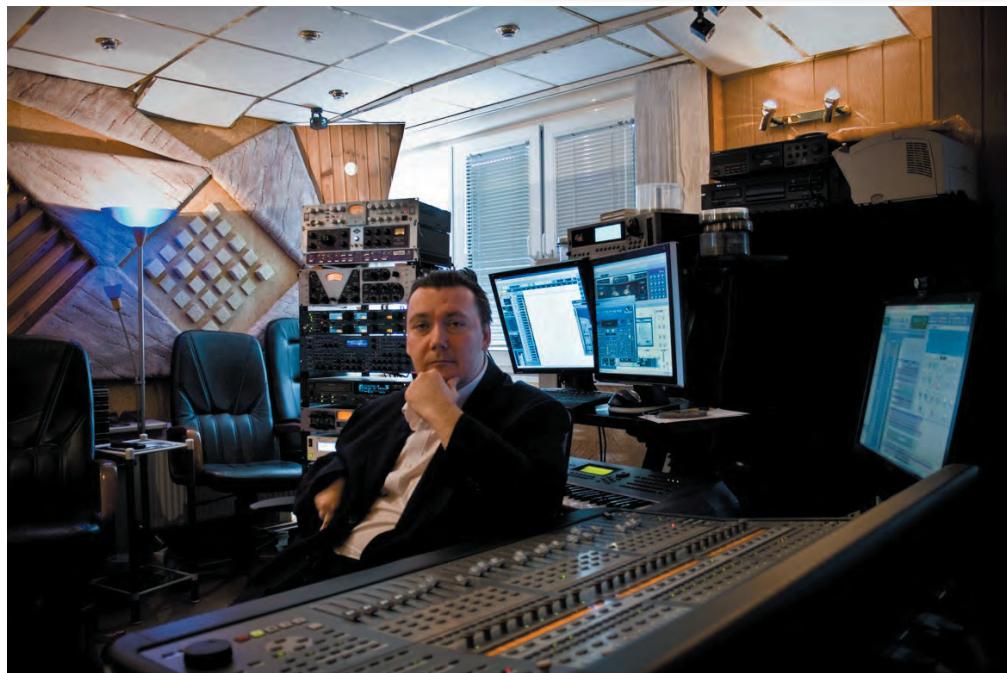
Meštrović, umjesto svog, citira davni odgovor proslavljenog Gorana Bregovića na optužbu da mu numera podsjeća na neku drugu.

- On je tada rekao: „Bolje da liči na nešto nego ninašta!“ I bio potpuno u pravu. Ne postoji nešto što nije odsvirano. Sve je stvar kombinacije i permutacije. Naravno, pravite ono na što su ljudi navikli jer nećete napraviti nešto što se ljudima ne sviđa. Rijetki su umjetnici koji naprave nešto revolucionarno, poput Stinga, recimo. Hitmakeri se uglavnom drže ustaljenih šablonova. Jedan od članova Beatlesa je jednom rekao: „Hit je ona pjesma za koju ste sigurni, kad je čujete prvi put, da ste je već negdje čuli, ali ne možete da se sjetite gdje.“ Ali moram napomenuti da ja nisam kompozitor. Moj studio je servis usluga jer nisam diskografska kuća. Ja ne pravim zvijezde. Ljudi kod mene dolaze na tehničku obradu. Ovaj posao zahtijeva da kada vam mušterija donese pjesmu da joj se vi maksimalno posvetite bez obzira da li vam se sviđa ili ne - napominje Marin.

Profesionalan odnos prema poslu, međutim, ne znači da naš sagovornik prihvata svaku ponudu jer za neku muziku, kako tvrdi, jednostavno nema senzibilitet.

- Ne radim tvrde narodnjake jer nisam tako profiliran. Nemam senzibilitet za teške narodnjake. Ja sam odrastao na Whitney Houston i Mariah Carey. Često u šali kažem da sam u djetinjstvu slušao Sinana i Šemsu bio bih danas puno bogatiji - s osmijehom komentariše svoje afinitete.

Iz studija Amadeus godišnje u prosjeku izade 50 do 70 numera, a ovdje se, s obzirom na kvalitetnu opremu, snimaju i reklame koje se, prema riječima našeg domaćina, u pravilu rade dosta brže od pjesama.

POČINJE BALET FEST SARAJEVO

Respektabilna i prepoznatljiva manifestacija Balet fest Sarajevo, uprkos teškoj finansijskoj situaciji, nastavlja život i svečano će biti otvorena 28. oktobra, a trajat će do 18. novembra. Ljubitelji baletne umjetnosti mogu 20 dana, koliko traje festival, uživati u magiji, a uz svečanost otvaranja festivala, 28. oktobra, bit će izvedena plesna predstava *Ptice*, po konceptu i koreografiji Edwarda Cluga, a u izvođenju Bitef Dens kompanije iz Srbije. Edina Papo, umjetnička direktorka Festa, kazala je da je to svježa, savremena i moderna plesna predstava rađena po tekstu Aristofana, kojega je Clug sažeо u baletni izraz.

Papo je najavila i dolazak u Sarajevo pedagoga, balet-majstora Andreja Karacinceva iz Njemačke, koji će u Sarajevu boraviti od 2. do 13. novembra, i to će biti prilika da ljubitelji pokreta i muzike više saznanju o baletu. Također, 17. i 18. novembra bit će organizirana i prva regionalna konferencija pod nazivom *Umjetnost baleta danas*, a direktori i voditelji baleta iz Slovenije, Hrvatske, Makedonije, Srbije i BiH će otvoriti važna pitanja očuvanja, tradicije i razvoja baleta u savremenom dobu.

IZLOŽBA „PROSTOR – OBLIK: PUT KA APSTRAKCIJI“ U MUZEJU SAVREMENE UMJETNOSTI RS

U Muzeju savremene umjetnosti Republike Srpske, u Banjoj Luci, otvorena je izložba *Prostor – Oblik: Put ka apstrakciji*, gostujuća izložba Umjetničke galerije BiH iz Sarajeva. Izložba je posvećena umjetničkoj grupi *Prostor – Oblik* koja je početkom 70-ih godina XX vijeka uvela apstrakciju u bh. umjetnost. Grupu *Prostor – oblik* osnovali su 1975. godine Banjolučani Tomislav Dugonjić i Enes Mundžić, sa Ljubomirom Perčinlićem i Edinom Numankadićem, čineći jezgro tada pretežno mlađih umjetnika kojemu su se potom priključili Vojo Dimitrijević, Nikola Njirić, Bekir Misirlić, Mustafa

BL Portal
www.bl-portal.com

Skopljak i Radoslav Tadić. Izložbu čine djela iz kolekcije Umjetničke galerije BiH, a izložba je koncipirana 2012. godine i prvo predstavljena u Kunstmuseumu u Lihenštajnu, da bi zatim uslijedila gostovanja u

Kunstmuseumu Kloster u Magderburgu i Tiroler State Museum Ferdinandeum u Innsbruku, Franjevačkoj galeriji u Širokom Brijegu i galeriji Gorica u Livnu. Autorka izložbe je Ivana Udovičić, muzejski savjetnik UGBiH, koordinator projekta Maša Davidović, kustos Muzeja savremene umjetnosti RS. Izložba će biti otvorena do 4. decembra 2015. godine.

SARTR: NOVI TERMINI ZA „TAJNU DŽEMA OD MALINA“

Sarajevski ratni teatar objavio je nove termine igranja predstave *Tajna džema od malina*, nastale prema tekstu Karima Zaimovića, a u režiji Selme Spahić. Predstava će igrati 27, 28, 29. oktobra,

te 1. novembra u 20 sati. *Tajna džema od malina* predstavlja dramatizaciju istoimene Zaimovićeve zbirke priča.

Predstavu realizira Sarajevski ratni teatar SARTR, u koprodukciji sa Fondacijom Karim Zaimović, Internacionallnim teatarskim festivalom MESS i WARM uz sverdnu podršku mnogih organizacija i pojedinaca. Rezervacije ulaznica mogu se obaviti putem telefona ili fejsbuka. Blagajna SARTR-a radi svakim radnim danom od 10 do 16, a na dan predstave i od 18 do 20 sati.

PREPORUKE

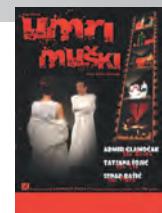
**IDA HAMIDOVIĆ,
UREDNIKA IK BUYBOOK**

Film: *Glavom kroz zid* (2004), režija Fatih Akin, tursko-njemački film, obrađuje uvijek aktuelnu temu sukoba kultura, te rastrganost između patrijarhalnih normi i modernog načina života. Ovo je jedan od onih filmova koji vas zista ostavljuju bez daha...

Knjiga: *Sestra Sigmunda Freuda*, nagradivani roman Makedonca Goceta Smilevskog zasnovan je na istinitoj priči. Ovaj upečatljivi roman daje Freudovoj mlađoj sestri Adolfini, nadarenoj i osjećajnoj ženi, koja je život provela u sjeni svoje velike porodice da, glasom koji je teško zaboraviti, progovori o svom životu, bratovoj genijalnosti i kulturno-umjetničkom sjaju Beča početkom 20. vijeka. *Sestra Sigmunda Freuda* zapanjujuće duboko oslikava život i osjećaje jedne žene izgubljene u sjenama historije.

Predstava: *Umri muški*, režija Admir Glamočak, Kamerniteatar 55, Sarajevo. Kultna predstava Kamernog teatra 55, koja se igra već 25 godina, čime je postala najizvođenija predstava u BiH. Dakle, ovo je nešto što se ne može zaobići kada govorimo o predstavama u domaćim pozorištima.

CD: Astor Piazzolla, *Libertango*. Slučajno sam bila u prilici čuti izvođenje nekoliko kompozicija Astora Piazzolle i potpuno su me očarale, a kasnije sam saznao da je Astor Piazzolla jedna od najvažnijih ličnosti u historiji tanga, a *Libertango* jedna od njegovih najpoznatijih kompozicija.

Web-stranica: newyorker.com, stranica jednog od najuticajnijih časopisa na svijetu. The New Yorker je poznat po britkom humoru pa se na stranicu može pronaći dosta toga interesantnog, meni su posebno zanimljivi članci iz kulture, novosti iz svijeta književnosti, osvrti, karikature...

BOR Banka d.d. Sarajevo uspješno upravlja sredstvima Protuvrijednosnog fonda formiranim iz sredstava Japanskih grantova za područje FBiH. Koristimo priliku da sva zainteresovana pravna lica sa područja Federacije BiH pozovemo da se kandiduju za dodjelu vrlo povoljnih kreditnih sredstava sa osnovnim ciljem:

DOSTUPNOST IZVORA FINANSIRANJA ZA USPJEŠNE PROJEKTE SAMOSTALNOG PODUZETNIŠTVA MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA

A. PRIHVATLJIVI PROJEKTI

- Finansiranje projekata iz primarne poljoprivredne proizvodnje;
- Finansiranje izvozno-orientisanih programa;
- Finansiranje projekata u prerađivačkoj industriji;
- Ostale djelatnosti.

B. USLOVI KREDITIRANJA iz sredstava PROTUVRIJEDNOSNOG FONDA za područje FBiH

Iznos kredita

- od 20.000 – 1.000.000 KM;

Rokovi otplate

- Dugoročni krediti do 8 godina, grace period max. do 1 godine, za primarnu poljoprivrednu proizvodnju do max. 3 godine;
- Revolving krediti sa rokom otplate do 1 godine, sa mogućnosti produženja do 7 godina.

Uslovi za produžnje su:

- da je kredit u prethodnom periodu uredno servisiran;
- da je kredit korišten za namjene za koje je odobren.

Kamatne stope

- Do 6% godišnje fiksno za primarnu poljoprivrednu djelatnost (EKS 6,43%).
- Do 8% godišnje fiksno za ostale djelatnosti (EKS 8,57%).

Naknada za obradu kreditnog zahtjeva

- 1% odobrenog iznosa kredita jednokratno.

Za više informacija pozovite naše info telefone 033 27 85 62 i 033 27 85 27 ili posjetite našu web stranicu www.borbanka.ba.

Prostamol® ekstrakt Sereno repens UNO

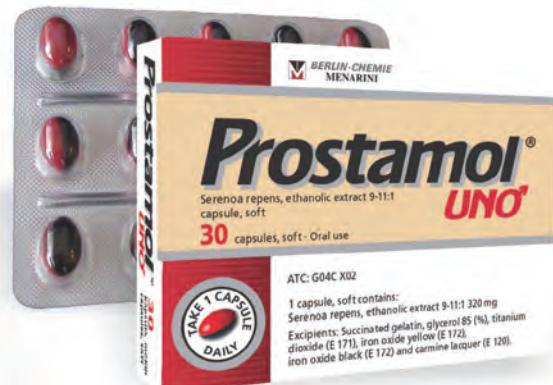
Ne remeti
seksualnu
funkciju

Lako je biti muškarac!

♂ smanjuje urinarne tegobe i
učestalo noćno mokrenje

♂ omogućava nesmetano mokrenje

♂ čuva seksualnu funkciju

Skoro svaki drugi
muškarac stariji od
50 godina ima
uvećanu prostatu.

BERLIN-CHEMIE
MENARINI

BERLIN_CHEMIE AG Predstavništvo za Bosnu i Hercegovinu, Hasana Brkića 2/II, 71000 Sarajevo-BiH
Tel: +387 33 715 195 / Fax: +387 33 715 187, E-mail: berlinag@bih.net.ba, bosnia@berlin-chemie.com, www.berlin-chemie.ba

Prije upotrebe pažljivo pročitati uputstvo o lijeku. Za obavijest o indikacijama, mjerama opreza i neželjenim dejstvima lijeka, posavjetujte se sa ljekarom ili farmaceutom.